

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky a logopedie

Vztah českého skautingu k dětem se zdravotním postižením

Bakalářská práce

Autor: Jitka Nekvapilová
Studijní program: B7506 Speciální pedagogika
Studijní obor: Výchovná práce ve speciálních zařízeních
Vedoucí práce: doc. PhDr. Tibor Vojtko, Ph.D.
Oponent práce: Mgr. Martin Kaliba

Zadání bakalářské práce

Autor:	Jitka Nekvapilová
Studium:	P16P0165
Studijní program:	B7506 Speciální pedagogika
Studijní obor:	Výchovná práce ve speciálních zařízeních
Název bakalářské práce:	Vztah českého skautingu k dětem se zdravotním postižením
Název bakalářské práce AJ:	Relationship of Czech Scout Movement to Disabled Children

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Teoretická část bakalářské práce rozebírá vztah českého zakladatele skautingu k dětem se zdravotním postižením a ostatních významných osobností, které se podílely na formování českého skautingu nebo podstatně ovlivnili pohled na dítě ve skautu. Poté je zde náhled na současné pojetí skautingu a dítě se zdravotním postižením ve skautu. Praktická část zahrnuje kvantitativní průzkum mezi skautskými vedoucími a má za cíl zkoumat podmínky a možnosti integrace dítěte se zdravotním postižením do skautské družiny. V závěrečné části práce je popis uspořádané skautské veřejné vzdělávací akce upřednostněné pro děti se zdravotním postižením, její průběh a hodnocení účastníků i pořadatelů.

BADEN-POWELL OF GILWELL, Robert Stephenson Smyth Baden-Powell. Skauting pro chlapce. Praha: Junák - svaz skautů a skautek ČR, 2007. ISBN 978-80-86825-21-2.; A. B. SVOJSÍK. Základy junáctví. 3., nezm. vyd. Praha: Merkur, 1991. ISBN 9788070320013.

Garantující pracoviště:	Katedra speciální pedagogiky, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	doc. PhDr. Tibor Vojtko, Ph.D.
Oponent:	Mgr. Martin Kaliba
Datum zadání závěrečné práce:	5.1.2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce doc. PhDr. Tibor Vojtko, Ph.D. samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Anotace

NEKVAPILOVÁ, Jitka. *Vztah českého skautingu k dětem se zdravotním postižením*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2019. 41 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se v teoretické části zabývá specifiky trávení volného času dětí se zdravotním postižením a otevřeností skautské organizace tyto děti přijímat. Praktická část zahrnuje kvantitativní výzkum mezi skautskými vedoucími a zkoumá, zda jsou děti se zdravotním postižením přijímány do skautských oddílů, v jaké míře a jaká jsou největší úskalí. V závěru práce je shrnuta pořádaná veřejná skautská akce primárně určená dětem se zdravotním postižením z Hořic a blízkého okolí.

Klíčová slova: zdravotní postižení, dítě se specifickými potřebami, volný čas, integrace, český skauting.

Annotation

NEKVAPILOVÁ, Jitka. *Relationship of Czech Scout Movement to Disabled Children*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2019. 41 pp. Bachelor Degree Thesis.

In the theoretical part the bachelor thesis deals with the specifics of spending free time of children with disabilities and the openness of the scout organization to accept these children. The practical part includes a quantitative research among scout leaders and examines whether and how many children with disabilities are accepted into scout troops and what biggest problems it brings. The conclusion of the thesis summarizes the organized public scout event primarily intended for children with disabilities from Hořice and the nearest surroundings.

Keywords: disability, child with special needs, leisure time, integration, Czech scouting.

Obsah

Seznam použitých zkratk	1
Úvod	2
TEORETICKÁ ČÁST	3
1 Vymezení pojmu zdravotní postižení	3
2 Integrace osob se zdravotním postižením do společnosti	5
2.1 Sociální integrace	5
2.2 Vývoj vztahu společnosti k jedincům se zdravotním postižením	5
3 Specifika trávení volného času osob se zdravotním postižením	8
3.1 Volný čas	8
3.2 Výchova ve volném čase	9
3.3 Volnočasové aktivity dětí se zdravotním postižením	10
4 Organizace Junák – český skaut, z. s.	12
4.1 Historie	13
4.2 Současný výchovný program Junáka	14
4.3 Odbor Skauting pro všechny	15
4.4 Dítě se zdravotním postižením z pohledu představitelů skautského hnutí	16
PRAKTICKÁ ČÁST	18
5 Úvod do praktické části bakalářské práce	18
6 Výzkum	19
7 Analýza dotazníkového šetření	21
8 Akce Skautskou stopou	34
8.1 Úvod	34
8.2 Výzkumná otázka	34
8.3 Realizace akce	34
8.4 Propagace akce	35
8.5 Průběh akce Skautskou stopou	35
8.6 Celkový rámec akce	35
8.7 Hodnocení akce	36
8.8 Shrnutí výsledků	37
9 Závěr	38
Seznam použité literatury:	39
Seznam dalších použitých zdrojů:	41
Přílohy:	42

Seznam použitých zkratk

SpV – Skauting pro všechny

ZdP – Zdravotní postižení

SP – Specifické potřeby

Úvod

Téměř deset let jsem vedoucí ve skautském dívčím oddíle Zlatěnky v Hořicích, který navštěvuji už od dětství. Práce s dětmi v této organizaci mě baví a naplňuje. To bylo především klíčovým podnětem pro výběr tohoto tématu. Vybírala jsem si téma, které mi je blízké a které mě bude zajímat. Celé skautské hnutí je založeno na velmi ctnostných myšlenkách, které pro mě mají důležitý význam. Dítěti a mladému člověku může správná skautská výchova nabídnout velmi mnoho, co může později uplatnit ve svém životě. Kladný vztah k přírodě, k ostatním lidem a k sobě samému je pro mě základem skautingu. Skautské zásady učí samostatnosti, ale zároveň kamarádství, toleranci k druhým, pomoci ostatním, k respektování se. Kam jinam bychom tedy měly zkoušet integrovat dítě se specifickými potřebami, než právě do skautského oddílu?

V našem oddíle nemáme momentálně žádné členy, kteří by vyžadovali větší míru podpory, než je běžné. Z tohoto hlediska mě velmi zajímalo, jak je to v ostatních oddílech. Zda mají členu/členku se zdravotním postižením, který(á) vyžaduje více pozornosti a pomoci. Je samozřejmě moc pěkné mluvit o skautských ideálech, ale v praxi to může vypadat zcela jinak.

Junák – český skaut, z.s. má rok od roku stále více členů, ve větších městech jsou naplněny kapacity kluboven a skauting se stává pomalu výběrovým. Tento fakt může být jistou nevýhodou pro děti se SP, protože oddíly pak mnohdy raději přijmou dítě, které je tzv. „bezproblémové“.

Tato bakalářská práce se snaží poukázat na současný stav přijímání dětí se ZdP do oddílů, jak se opravdu vede začlenit tyto děti a jaké jsou největší úskalí v tomto snažení.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Vymezení pojmu zdravotní postižení

Postižení je dle Slovníku speciálně pedagogické terminologie (Kroupová a kol. 2016) dlouhodobý trvale nenapravitelný stav jedince v oblasti kognitivní, komunikační, motorické nebo emocionálně-volní, který se projevuje obtížemi při učení a sociálním chováním. Jesenský (2004) uvádí, že osobou zdravotně postiženou se rozumí: „*člověk, jehož zdravotní stav, nefunkčnost některých orgánů dlouhodobě vyvolávají snížení schopností (disabilites) a výkonů, vedou k jeho znevýhodnění (handicap), ohrožující jeho integritu a sociální status.*“ Zdravotní postižení je tedy dlouhodobý, ne zcela příznivý zdravotní stav, který může negativně ovlivňovat integritu jedince se společností. Pojem zdravotní postižení můžeme nalézt v řadě právních předpisů. Vymezení tohoto pojmu je však v různých státních sektorech mírně odlišné, přizpůsobené dané problematice. Úmluva o právech osob se zdravotním postižením (2006) jej charakterizuje jako: „*osoby mající dlouhodobé fyzické, duševní, mentální nebo smyslové postižení, které v interakci s různými překážkami může bránit jejich plnému a účinnému zapojení do společnosti na rovnoprávném základě s ostatními.*“

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách rozděluje zdravotní postižení na tělesné, mentální, duševní, smyslové a kombinované postižení. V §16 školského zákona č. 561/2004 Sb., v novele z roku 2015 je bráno za zdravotním postižení: „*mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování.*“ Mimo to tento zákon vymezuje osoby se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním jako děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami. V únoru 2019 byl školský zákon pozměněn a nenalezneme zde vymezení zdravotního postižení. Pouze vymezuje dítě, žáka či studenta se speciálními vzdělávacími potřebami jako osobu: „*kteřá k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření.*“ (novela zákona č.46/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb.).

Pfeiffer (2003) uvádí, že určitý posun můžeme nalézt ve zmírnění stigmatizace a využívání spíše spojení člověk/osoba se zdravotním postižením vycházející z anglického překladu *person with disabilities*. Již i v české odborné literatuře se tento

termín hojně objevuje. Pojem disabilita(y) doslovně v překladu znamená *neschopnost, nezpůsobilost*. Obecně se dá definovat jako omezená schopnost či neschopnost vykonávat v plném rozsahu určité činnosti, které jsou v daném věku u zdravého jedince zcela běžné.

V této bakalářské práci se můžeme setkat i s pojmem dítě (osoba, jedinec) se *specifickými potřebami*, který Jesenský (2004) definuje jako: „*soubor potřeb charakteristických pro uspokojování zájmů minoritních skupin*.“ Termín tedy zahrnuje i potřeby dětí se sociálním znevýhodněním, ale zde je využit jen v souvislosti se zdravotním postižením.

2 Integrace osob se zdravotním postižením do společnosti

2.1 Sociální integrace

Pojem integrace je převzat do českého jazyka z anglického *integration*. Jinými slovy se dá nazvat jako ucelení, sjednocení nebo spojení v celek. Integraci můžeme chápat ve dvou rovinách. V širším slova smyslu znamená integraci jedinců se zdravotním postižením do společnosti. V užším slova smyslu je chápána jako integrace dílčí, tedy integrace řešící specifické oblasti života jedince se zdravotním postižením. „*Integrace je stav, kdy se samotný postižený nepovažuje za zvláštní součást společnosti a kdy ani intaktní společnost nepociťuje postiženého jako zvláštní součást, tzn. kdy se zcela naplnila vzájemná sociální adaptabilita a úplně ustoupila defektivita*“ (Jesenský 1995). Novosad (2009) uvádí dva základní směry integrace, a to asimilační a adaptační. *Asimilační směr* je uváděn jako ztotožnění minoritní společnosti s identitou majoritní. Podmínkou je přijetí norem majority. U *adaptačního směru* je typickým znakem rovnocennost minority a intaktní společnosti. Integrace je společným problémem, u něhož by potencionální konfliktnost neměla být chápána jako překážka, ale jako podnět k usilování o vzájemné přizpůsobení se.

Integraci charakterizuje Jesenský (1995) následujícími znaky:

- není závislá na odstranění postižení;
- ale naopak je závislá na odstranění defektivity;
- má dynamický charakter a její úroveň lze zvyšovat;
- zpravidla ji lze dosáhnout jenom za podmínek speciálně rehabilitačních, výchovně vzdělávacích, enkulturačních a ergonomických opatření;
- předpokládá se u ní vysokého stupně seberehabilitace a seberealizace;
- je většinou závislá na úpravě materiálně technických podmínek.

2.2 Vývoj vztahu společnosti k jedincům se zdravotním postižením

S jedinci odlišujícími se od ostatních svým vzhledem, smyslovými či tělesnými vadami, psychickým stavem či chorobami se setkáváme již od prvopočátků lidské společnosti. Běžná společnost i jedinci s postižením se museli vyrovnávat s danou odlišností a najít určité cesty v porozumění. Vztah mezi majoritní a minoritní společností se v průběhu dějin proměňoval spolu s vývojem společnosti. „*Abychom pochopili, jak se vytvářel postoj společnosti k postiženým členům, je nutno vzít především v úvahu některé obecné*

vlastnosti psychiky člověka a jeho vztahu k ostatním lidem.“ (Vágnerová, Hadj-Mousová & Štech 2004)

Levická (2003) uvádí dva základní historické přístupy společnosti k lidem se zdravotním postižením:

- Postižení jedince je *trestem*. Nejen trestem vlastní osoby, ale může být i trestem pro své blízké nebo celé okolí. Postihnutá osoba, či někdo z blízkých, v minulosti spáchal velký hřích. Životem s postižením si musí odpykat svůj špatný čin. Jedinec je tedy společností chápán něčím nedokonalým a nežádoucím.
- Člověk se zdravotním postižením je *výjimečný*. Je „vyvolený“ právě důsledkem toho, že se od ostatních liší. Postižení je projevem přízně Vyšší Vůle.

Renotiérová (2002) vymezuje pět stádií vývoje vztahu společnosti k zdravotně postiženým jedincům:

- *Stadium represivní*

V nejstarší lidské společnosti nebyly vytvořené žádné pevné mravní normy. Společenství považovalo za zlé a nesprávné vše, co ji ohrožovalo nebo oslabovalo. Postižení svojí existencí snižovali životaschopnost příslušné sociální skupiny. Antická společnost je proto téměř vždy raději ze svého středu vyloučila nebo fyzicky zlikvidovala.

- *Stadium charitativní péče*

Nástup křesťanství sebou přináší i nový postoj společnosti k postiženým. Postižení je bráno jako Boží úmysl nebo naopak jako znak zlé d'áblovy moci. Ve středověké společnosti již můžeme nalézt základní sociální a léčebnou péči o nemocné a zdravotně postižené.

- *Stadium humanitní péče*

V období humanismu a renesance vyvstává požadavek na vzdělávání postižených. J. A. Komenský (1592–1670) prosazuje všeobecné a všestranné vzdělání pro všechny lidi bez rozdílu původu, pohlaví a sociálního postavení. Teprve až v 18. století dochází k rozvoji výchovné práce s osobami zdravotně postiženými.

- *Stadium rehabilitační a preventivní péče*

Spolu s rozvojem ústavní péče se objevuje nejen snaha zdravotně postižené vzdělat, ale také je připravit pro výkon povolání. Významnou osobností tohoto stádia je MUDr.

Rudolf Jedlička (1869-1926), zakladatel ústavu pro tělesně postiženou (v tehdejší terminologii „zmrzačenou“) mládež. Ústav založený v roce 1913 nabízel jedincům léčebnou, výchovně-vzdělávací a sociální péči. Postupně i psychologickou, technickou a právní. Komplexní rehabilitace měla za cíl především připravit jedince s tělesným postižením pro výkon povolání nebo ho znovu navrátit do pracovního procesu.

– *Ekonomická péče*

Zřizováním a zabezpečováním provozu v tzv. chráněných pracovištích a rehabilitačních komplexech lze zajistit organizaci pracovního zařazování osob se změněnou pracovní schopností. Tyto instituce by měly poskytovat nejenom možnost pracovního uplatnění, ale i bydlení a léčebnou rehabilitaci. Význam pracovního začlenění postižených nespočívá jen v hospodářském aspektu, ale poskytuje i aspekt psychorehabilitační a socializační.

3 Specifika trávení volného času osob se zdravotním postižením

Stejně jako u zdravé populace, i jedinci se zdravotním postižením potřebují naplňovat a uspokojovat všechny své životně důležité potřeby. Nejenom ty biologické a duševní, ale i sociální. Volnočasové aktivity nabízejí jedinečnou možnost k seberealizaci. I lidé s postižením chtějí trávit svůj volný čas aktivním způsobem a smysluplně s ním nakládat. Chtějí, aby jim volný čas poskytl psychickou i fyzickou regeneraci, přispěl k utváření vlastní osobnosti, uspokojil specifické individuální potřeby, podpořil socializaci, pomohl k získání nových zkušeností a v neposlední řadě působil preventivně v oblasti sociálně patologických jevů (Kratochvílová, 2001). Žumárová (2003) uvádí, že volný čas je prostorem, ve kterém lze dosáhnout nenásilné a neformální integrace osoby se specifickými potřebami do intaktní společnosti. Ideálními prostředky pro začlenění právě těchto jedinců jsou zájmové činnosti, zájmové kroužky či jiné akce v rámci volného času.

Jantová & Janto (2012, online) upozorňují, že s trávením volného času pasivním a negativním způsobem se můžeme setkat nejenom u běžné populace dětí a mladistvých, ale i u mládeže se zdravotním postižením či znevýhodněním. Velkým rizikovým faktorem je negativní vliv party. I přesto, že můžeme mít pocit, že děti se zdravotním postižením jsou pod neustálým dohledem a jsou chráněny, nízká uzavřená komunita může vybízet k experimentování, porušování pravidel či ke tvoření vlastních. *„A tak se například i na internátech škol pro děti se zdravotním postižením dnes již můžeme setkat s kouřením cigaret a marihuany, s pitím alkoholu, ale i s experimentováním s tvrdšími drogami, zrovna tak jako se sexem. Jednoduše řečeno: i dítě se zdravotním postižením zahání nudu stejnými způsoby jako dítě zdravé. Také z toho důvodu je důležité věnovat problematice volného času pozornost.“* (Jantová & Janto 2012, online)

3.1 Volný čas

Volný čas se dá jednoduše charakterizovat jako opak nutné práce a povinností. *„Je to čas, v němž člověk svobodně volí a dělá takové činnosti, které mu přinášejí radost, potěšení, zábavu, odpočinek, které obnovují a rozvíjejí jeho tělesné a duševní schopnosti, popř. i tvůrčí schopnosti“* (Němec a kol. 2002). Je to doba, kdy se jedinec může svobodně rozhodnout pro činnost, kterou dělá rád a dobrovolně. Činnosti konané ve volném čase by měly přinášet pocit uspokojení, radost a odreagování. Je to

především odpočinek, zábava, rekreace, zájmové aktivity, dobrovolné vzdělávání a dobrovolné společensky prospěšné činnosti. Volný čas počítáme včetně časových ztrát, který je s výše uvedenými činnostmi spojený. (Pávková aj. 1999)

Oblast volného času a oblast povinností nemůžeme od sebe úplně přesně oddělit. Do povinností zařazujeme ty činnosti, které člověk musí vykonat bez ohledu na to, zda chce, či nechce. To jsou zejména povinnosti v zaměstnání a u dětí (žáků) povinnosti týkající se školního vzdělávání. Činnosti související například s péčí o rodinu, péčí o domácnost či zajišťováním a uspokojováním vlastních biologických potřeb můžeme zahrnout jak do oblasti volného času, tak i do sféry povinností. Každý jedinec je jiný a pro někoho může být např. úklid bytu povinností, zatímco druhému to může přinášet jisté uspokojení a pocit radosti (Pávková 2014). Povinnost mít volný čas je právně ustanovena ve *Všeobecné deklaraci lidských práv a svobod OSN*. Způsob využívání volného času je i jistým ukazatelem životního stylu.

3.2 Výchova ve volném čase

Volnočasová výchova je jednou ze specifických výchovných oblastí. Pávková (2014) zdůrazňuje, že musí být při výchově ve volném čase zachovány základní znaky výchovného procesu, a to především cílevědomost a záměrnost, ale zároveň musí být výchovné působení nenásilné, citlivé a účastník se musí sám chtít do výchovného procesu zapojit.

Termín *výchova mimo vyučování* je velmi blízký výchově ve volném čase, nelze však tyto dva termíny zcela slučovat. Výchova mimo vyučování se týká pouze žáků a studentů navštěvujících základní a střední školy. Tento termín zahrnuje nejen dobrovolné volnočasové aktivity, ale i určité povinnosti spojené se školní docházkou, tedy vypracování domácích úkolů apod. Pojem *výchova mimo vyučování* lze vymezit jako výchovné působení probíhající mimo bezprostřední vliv rodiny převážně, ale nikoliv výlučně, ve volném čase. Toto působení zajišťuje některá z institucí k tomu určená (Pávková 2014). Výchovu mimo vyučování zaštiťují především školní družiny a kluby, střediska pro volný čas dětí a mládeže, dětské domovy, domovy mládeže, základní umělecké školy a jazykové školy. Naopak *volnočasová výchova* není věkově kategorizována, může být uplatňována od malých dětí po seniory, záleží však na výběru vhodného působení. Výchova mimo vyučování plní funkce výchovně-vzdělávací,

zdravotní a sociální. Záleží ovšem na charakteru typu výchovného zařízení, instituci nebo organizaci, jakou funkci a v jaké míře bude nabízet.

V odborné literatuře se můžeme setkat s dělením výchovy (někdy též učení) na formální, informální a neformální. *Formální výchovou* se rozumí výchova uskutečňovaná ve škole nebo v odborných vzdělávacích zařízeních. Zde je výchova záměrná, cílevědomá a pracuje se podle stanoveného programu a jedinec je průběžně hodnocen (Pávková 2014).

Formování jedince v rozmanitých životních situacích a nabývání životních zkušeností spadá do *výchovy informální*. Může být zcela nahodilé, ale i záměrné. Jako *výchovu neformální* můžeme označit aktivity, které probíhají v zájmových kroužcích. „*Neformální výchova má nejbližší k výchově ve volném čase. Má základní znaky výchovy, jako je cílevědomost, systematicčnost, zároveň však respektuje požadavek dobrovolnosti, přitažlivosti, zajímavosti.*“ (Pávková 2014)

Hofbauer (2004) dále uvádí: „*Hlavním rozdílem mezi výchovou informální a neformální je skutečnost, že informální výchova je víceméně dána postavením dítěte a mladého člověka ve společnosti a neuskutečňuje se z jeho rozhodnutí, neformální výchova od dítěte a mladého člověka naopak vychází.*“

3.3 Volnočasové aktivity dětí se zdravotním postižením

Volnočasové aktivity mají v životě každého z nás své nezastupitelné místo. Mají pozitivní vliv na vývoj dětí a dospívajících, přičemž ovlivňují i jejich budoucí život. Trávení volného času aktivním způsobem má velmi vysoký význam při naplňování psychických potřeb u dítěte se zdravotním postižením. Správným výběrem volnočasové aktivity, která dítě baví, zajímá a cítí se v ní jistě, můžeme docílit seberealizace a posílit jeho sebeúctu (Jantová & Janto 2012, online).

Kochová & Vachulová (2010) uvádějí, že nestresové prostředí zájmového kroužku a zábavné činnosti pomohou dítěti rozšířit obzory ve specifické činnosti, která ho naplňuje. Díky tomu, že většina kroužků probíhá v menším kolektivu než školní vyučování, má vedoucí možnost se jednotlivým dětem více věnovat a rozvíjet jejich potenciál.

V dnešní době se nabízí dětem nepřehledné množství volnočasových aktivit. Dítě se zdravotním postižením a jeho rodič se mohou rozhodnout pro zájmovou činnost přímo specializovanou pro určitou kategorii dětí se specifickými potřebami nebo si vybrat činnost v běžném kolektivu dětí. Většina škol speciálních nabízí mimoškolní aktivity, kterých se děti se zdravotním postižením mohou účastnit. Organizace a instituce, které se zaměřují na volný čas dětí se zdravotním postižením, je v České republice jen několik desítek a nabízí spíše nepravidelné jednorázové akce nebo akce pobytového charakteru, jako jsou zotavovací akce či tábory. Bohužel jsou jen v krajských městech či okresních, ojediněle v městech s menším počtem obyvatel. V královehradeckém kraji např. organizuje pobyty pro děti a mládež *Centrum pro integraci osob se zdravotním postižením královehradeckého kraje, o.p.s.*

Pokud se rodič rozhodne dítě zapsat do běžného kroužku, měl by nejprve toto rozhodnutí prodiskutovat s daným vedoucím, objasnit mu situaci a vysvětlit mu, v čem by mohla být práce s jeho dítětem jiná. Avšak ne každý vedoucí je ochotný dítě s postižením přijmout. Kochová a Vachulová (2010) tvrdí, že u dětí se zrakovým postižením se integrace lépe daří u dětí, které jsou ve větší míře samostatné, dokáží dobře komunikovat s okolím, stojí o kolektiv ostatních dětí a snaží se chovat jako ostatní. Tyto faktory bychom mohli uvést i u integrace každého dítěte se specifickými potřebami. Rozhodně si myslím, že integrace dítěte do zájmového kroužku mezi běžné děti může obohatit nejen samotné dítě, ale i vedoucího a ostatní děti za předpokladu, že dítě o integraci stojí a daná činnost ho zajímá.

4 Organizace Junák – český skaut, z. s.

Organizace Junák – český skaut, z. s. je dobrovolný, nezávislý a nepolitický spolek, který si klade za cíl podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí. Rozvíjet schopnosti duchovní, mravní, intelektuální, sociální a tělesné, tak aby člověk byl připraven po celý život plnit povinnosti k nejvyšší Pravdě a Lásce, sobě samému, svým bližním, přírodě a celému lidskému společenství. Principy Junáku jsou vyjádřeny ve skautském slibu:

„Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe:

sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době,

plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské,

duší i tělem být připraven(a) pomáhat vlasti i bližním.“

a v zákonu o deseti bodech:

„1. Skaut je pravdomluvný.

2. Skaut je věrný a oddaný.

3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným.

4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.

5. Skaut je zdvořilý.

6. Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.

7. Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.

8. Skaut je veselý myslí.

9. Skaut je hospodárny.

10. Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích.“ (Stanovy spolku Junák – český skaut, z.s. 2014, online) Dobrovolným vstupem do organizace se předpokládá, že jedinec souhlasí s uvedenými ideály a očekává se od něj, že se jimi bude řídit. Taktéž i heslem: *„Bud' připraven!“*

Základní skautskou skupinou je družina tvořená většinou sedmi až dvanácti přibližně věkově stejně starými členy, kterým v čele stojí rádce či rádkyně. Dvě a více družin tvoří skautský oddíl, pod vedením vůdce nebo vedoucího. Minimálně tři oddíly mohou tvořit středisko. Středisko pak působí pod Krajskou radou Junáka a Ústředím Junáka. V čele celé organizace pak stojí starosta, v současnosti Ing. Josef Výprachtický.

4.1 Historie

Český skauting vychází z dvou hlavních proudů. Své kořeny a inspiraci má v Anglii, ale i v Americe. „V Kanadě a USA se jako jeden z prvních pokusil o výchovu chlapců ve volné přírodě Ernst Thompson Seton (1860-1946). (...) R. 1902 založil kluby *Woodcraft Indians* (Zálesáčtí indiáni), v nichž hoši žili životě indiánského kmene, učili se znalosti přírody, tábornické praxi a hrami v přírodě“ (Hanzlík 1990).

Za počátek skautingu se však považuje rok 1907, kdy bývalý britský generál Robert Baden-Powell (1857-1941) spolu s dvaceti chlapci uspořádal první „pokusný“ skautský tábor na ostrově Brownsea u jihoanglického pobřeží. Tábor probíhal v duchu skautské výchovy, tedy chlapci procvičovali dovednosti týkající se základních prací, zálesácké dovednosti, pěstování fyzické zdatnosti, soběstačnosti a rozvoji inteligence. Tento všestranný vývoj byl chlapcům nabízen pomocí nejrůznějších her. Pro velký úspěch o rok později sir Baden-Powell vydává příručku *Scouting for Boys*, kde shrnuje všechny své poznatky a zdůrazňuje také mravní hodnoty, které jsou podle něho ve výchově mladého člověka důležité.

V roce 1910 zakládá Agnes Baden-Powell, po vzoru svého bratra, skautskou organizaci *Girl Guides* pro dívky. Mezitím se do rukou prof. Antonína Benjamína Svojsíka (1876-1938) dostává příručka *Scouting for Boys* a v r. 1911 se vydává do Anglie navštívit tamní skauty a inspirovat se. Z Anglie si přiváží cenné zkušenosti a v roce 1912 vydává knihu *Základy junáctví*. V roce 1914 u nás oficiálně vzniká skautský spolek pod názvem Junák-český skaut.

Za dobu trvání byl několikrát změněn název a bohužel i několikrát zakázána činnost organizace. První zákaz skautování přišel v roce 1940 v době 2. světové války na popud K. H. Franka. Spousta tehdejších skautů se však nevzdává a prosazuje myšlenky skautingu v ilegálním odboji, někteří za to zaplatí i svým životem. V květnu 1945 se může skautská organizace opět svobodně nadechnout. Obnovení činnosti přiláká další nové členy. Toto nadšení však nemá dlouhé trvání. Od roku 1948 dochází k postupné likvidaci Junáka, kdy je nejprve začleněn do Svazu československé mládeže a v roce 1950 je definitivně přerušena činnost. Přichází dlouhá éra potlačování skautského hnutí tehdejším komunistickým systémem, obnovení se organizace dočká až po Pražském jaru v roce 1968. Funguje však pouze dva roky a její činnost je již po třetí zakázána. Stejně tak jako při druhém rozpuštění se vedoucí snaží vést skautské družiny tajně nebo

pod záštitou jiné mládežnické organizace, jako např. pod turistickým nebo sportovním oddílem. Mnohdy i tito vedoucí vystupují v pionýrských oddílech, kde se snaží skautskou výchovu dětem nenásilně, a především nenápadně zprostředkovávat. Další obnovení přichází spolu se Sametovou revolucí v roce 1989. Od té doby skautská organizace funguje až do současnosti a doufejme, že se již s žádným dalším zákazem neseťká.

4.2 Současný výchovný program Junáka

Stanovy spolku Junák – český skaut, z.s. (2014, online) uvádí, že současná skautská výchovná metoda vychází nejen ze zásad zakladatelů skautského hnutí, ale také čerpá z poznatků moderní pedagogiky. Skautská výchova je založena na sedmi základních prvcích, které jsou vnitřně provázány, jednotlivě na sebe navazují a tvoří tak nedělitelný systém.

– Slib a zákon

Skautská výchova je především sebevýchovou. Klíčovou roli hraje upřímný dobrovolný závazek snažit se žít podle skautských principů. Složením slibu se jedinec hlásí k hodnotám, které skautské hnutí uznává. Zákon by mu měl pomoci tyto hodnoty nacházet v každodenním životě.

– Učení se zkušeností

Vlastní aktivita je důležitou součástí skautské výchovné metody. Výchozím předpokladem je to, že člověk se nejspíše něco naučí tím, že to dělá. Znalosti, dovednosti i postoje si osvojí nejlépe za pomoci vlastních prožitků a zkušeností. Není zde ani opomenuta výchova mravní a výchova k odpovědnosti vůči druhým. Skauting neusiluje jen o to, aby člověk nebyl špatný. Usiluje i o to, aby dobro činil.

– Družina

Skauting klade důraz na sociální roli jedince, na schopnost být platným a odpovědným členem společnosti. Z tohoto důvodu se skautská výchova především odehrává v malé přirozené skupině vrstevníků s počtem cca deseti členů. Družina by tak měla pro dítě představovat citové zázemí a umožnit mu lépe odhalit své silné stránky, které může uplatnit ve prospěch celku.

– Symbolický rámeček

Skauting se snaží své hodnoty mladým lidem co nejvíce přibližovat. Výchova k hodnotám je účinná pouze tehdy, pokud jedince zaujme a rozumí jí. Proto hnutí využívá hry, příběhy, symbolické rámce a vzory, které jsou pro dítě přitažlivé a inspirativní. Tím mu přibližuje i ideály, ze kterých skauting vychází.

– *Příroda*

Příroda je pro skautskou výchovu nejpřirozenějším výchovným prostředím. Předmětem zájmu je i její ochrana a péče o ni. Stejně tak je zdrojem citového a duchovního rozvoje.

– *Program osobního růstu*

Hnutí podporuje všestranný individuální rozvoj každého svého člena, který je založený na jeho vnitřní motivaci.

– *Dospělí průvodci*

Vedoucí hrají roli průvodců mladého člověka, tedy těch, kteří mu nejen ukazují cestu, ale také mu pomáhají, podporují a povzbuzují. Vše probíhá s respektem k jedinečné lidské bytosti, která dříve nebo později musí za svá jednání převzít plnou zodpovědnost.

4.3 Odbor Skauting pro všechny

„Odbor Skauting pro všechny (SpV) působí pod zpravodajem Výkonné rady Junáka pro program. Jeho cílem je podpora práce s dětmi se specifickými potřebami v Junáku.“ (Skauting pro všechny, online) Odbor se snaží podporovat vedoucí a jejich oddíly při začleňování dětí se zdravotním postižením a dětí sociálně znevýhodněných, primárně oddíly, kam již dítě se specifickými potřebami dochází. SpV působí ve čtyřech regionech: Praze, Brně, Olomouci a Plzni. Oddíly z ostatních regionů mohou kontaktovat hlavní institut sídlící v Praze.

Nástroji podpory jsou:

- dobrovolné rozhodnutí vůdců (oddílů) do zapojení integrace dětí se specifickými potřebami dle jejich možností;
- využívání skautské metody;
- posilování sounáležitosti a respektu mezi dětmi v oddílech;
- nabídka adekvátního vzdělávání a dostatek informací pro práci s dětmi se specifickými potřebami;

- možnost konzultace s odborníkem, popřípadě zprostředkování kontaktu s příslušnou místní specializovanou organizací;
- rozvíjet inkluzivní přístup u dalších vedoucích a v širokém podvědomí celého hnutí.

Užitečnou pomocí odboru je odborná supervize, která je v rámci grantu MŠMT zcela zdarma. Vedoucí si může smluvit individuální nebo skupinovou supervizi pro sebe a ostatní vedoucí oddílu/střediska. Dále nabízí sociometrické šetření zkoumající vztahy dětí a celkovou atmosféru v oddíle. Šetření probíhá pomocí dotazníků, které členové vyplní a lektor poté vyhodnotí a navrhne případné aktivity směřující k posílení vztahů v oddíle.

Na internetových stránkách SpV jsou k nalezení užitečné materiály týkající se dětí se ZdP, odkazy na odbornou literaturu, další internetové stránky a několik příruček a článků souvisejících s tématem. (Skauting pro všechny, online)

4.4 Dítě se zdravotním postižením z pohledu představitelů skautského hnutí

Kladný vztah k osobám se zdravotním postižením můžeme nalézt již v základech celého skautského hnutí u sira Roberta Baden-Powella. Ve své knize Rady skautským vůdcům Baden-Powell (1992) uvádí: „Díky skautingu mnoho tělesně postižených, hluchých, němých a slepých chlapců získává pevnější zdraví, trochu štěstí a naděje. Většinou tito chlapci nemohou absolvovat ani ty nejobyčejnější skautská cvičení, ale nabízí se jim množství speciálních anebo pro ně upravených cvičení.“ Baden-Powell se nebál začlenit chlapce se ZdP do družiny zdravých chlapců. Uvádí, že důležitá je trpělivost a individuální přístup, který se však vyplácí. Právě na tyto chlapce má skauting velmi dobrý vliv. „Skauting jim ukázal, že patří do světového bratrství a tato účast jim pomáhá, dává jim náplň a pevný cíl života. Zároveň si uvědomují, že mohou něco, a to nejdnou i velmi těžkého, dělat i pro sebe samé.“ (Baden-Powell 1992)

Kde jinde bychom mohli nalézt postoj českého zakladatele skautingu k dětem se zdravotním postižením, než v jeho příručce *Základy Junáctví* (1912). Tato publikace má mezi členy Junáku jistou posvátnost, mnozí skládali nad touto příručkou svůj skautský slib. *Základy Junáctví* je prvním a také nejrozsáhlejším dílem týkající se výchovy a organizace českého skautingu. Bohužel v této knize Svojsík svůj vztah k dětem se zdravotním postižením nijak nevymezuje. Svojsík (1912) pouze uvádí, že vstoupit do

Junáku může se svolením rodičů *každý* chlapec ve věku jedenácti až osmnácti let. V další prostudované literatuře autora Šimánka (*Kdo je A. B. Svojsík*, 1948) popisující Svojsíkův život není taktéž ani náznakem zmíněno, zda se zakladatel českého skautingu zajímal o děti s postižením a zda se je snažil zapojit do skautské výchovy. Lze ale předpokládat, že po vzoru R.B. Powella ani v tomto ohledu nedělal výjimku.

Vztah k osobám se zdravotním postižením můžeme také nalézt ve skautském zákoně. Dobrovolným složením skautského slibu se člen zavazuje k dodržování skautského zákona. Konkrétně zákon č. 5 - Skaut je zdvořilý. *„Zejména k ženám dětem, starým lidem, invalidům a tělesně postiženým apod. se chová slušně. Za svou pomoc a slušnost nesmí přijmout odměnu.“* (Baden-Powell 2009)

V posledních letech vznikají i skautské oddíly sdružující děti s určitým typem ZdP, ale je to spíše výjimkou. Např. *53. oddíl Potkani* pražského střediska *Arcus* sdružuje neslyšící děti a jejich sourozence, ale taktéž do něho mohou vstoupit i slyšící děti neslyšících rodičů (CODA). V *72. oddíle* ve středisku *Ignis Brno* funguje družina *Tučňáci*, kde jsou členové s různým ZdP.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 Úvod do praktické části bakalářské práce

Výzkumným cílem prezentovaného šetření bylo v první řadě zjistit, zda jsou české skautské oddíly schopny přijímat děti se zdravotním postižením. Dále se zaměřuji na míru schopnosti zapojení těchto dětí do programu družiny. Nedílnou součástí šetření bylo zjistit, jaká jsou největší úskalí při začleňování.

Úvodem uvádím, že dotazovaní respondenti s větší pravděpodobností nejsou odborníky v oboru speciální pedagogika nebo v oboru podobném. Mnohdy ani nedostanou od zákonných zástupců potřebné informace ohledně zdravotního stavu dítěte. Z tohoto důvodu se mohou jen domnívat, že dítě má nějaké zdravotní postižení, vadu, nemoc nebo omezení. Tudíž výsledky výzkumného šetření mohou být částečně zkreslené nebo neúplné.

Jednotlivá zdravotní postižení rozdělují do osmi kategorií (tělesné postižení, mentální postižení, zrakové postižení, sluchové postižení, vada řeči, poruchy chování a emocí, zdravotně oslabené a jiné). Důvodem je, jak jsem již uvedla v předchozím odstavci, že vedoucí nejsou odborníky a vymezení zdravotního postižení v jedné z těchto kategorií mi připadá nejjednodušší.

V závěru praktické části je uveden popis realizované veřejné skautské akce, která byla primárně určena dětem se zdravotním postižením.

6 Výzkum

6.1 Výzkumné otázky

- Do jaké míry jsou děti se zdravotním postižením přijímány do skautských oddílů?
- Jaká jsou největší úskalí, která zabraňují přijetí dítěte do skautského oddílu?
- Jsou skautští vedoucí připraveni na práci s dětmi se specifickými potřebami?

6.2 Výzkumný předpoklad

Oddíly nejsou připraveny na přijímání dětí se specifickými potřebami. Především z důvodu, že skautské klubovny nejsou bezbariérové a podmínky pro integraci dětí jsou ztížené.

Část skautských vedoucích je přesvědčena, že skaut není pro každého. Je spíše pro děti fyzicky zdatné a pro běžnou intaktní společnost. Odlišné potřeby dítěte se zdravotním postižením by pak vedoucí museli zohledňovat při plánování programu.

Skautští vedoucí neví, jak s dítětem se specifickými potřebami pracovat.

6.3 Realizace výzkumu

Při práci byla použita metoda kvantitativního výzkumu postavená na dotazníkovém šetření (viz příloha A). Ze shromážděných dat byly vyhodnoceny jednotlivé odpovědi.

Pro dotazníkové šetření byli osloveni skautští vedoucí z celé ČR, kteří mají minimální jednoroční zkušenost s přípravou programu a podílejí se na chodu oddílu. Výzkum probíhal pomocí internetového dotazníku a rozšíření mezi respondenty probíhalo pomocí sociálních sítí sdružujících skautské vedoucí.

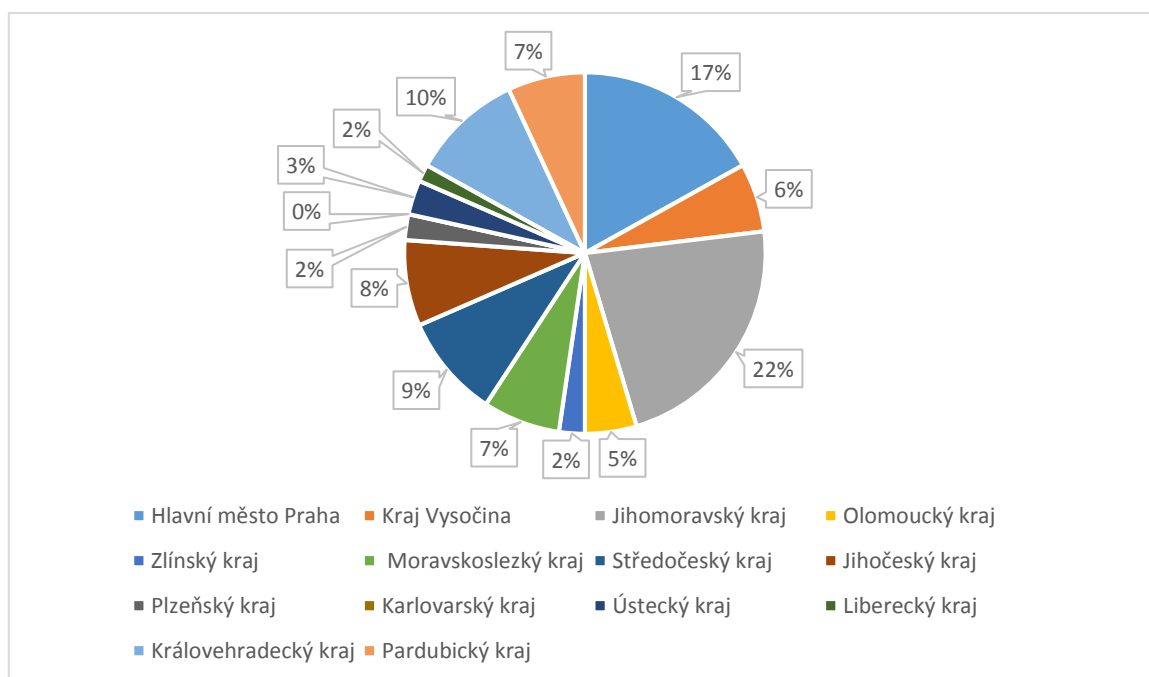
Dotazník obsahuje 14 otázek, z toho 5 otevřených. V úvodu byli respondenti seznámeni s účelem dotazníkového šetření. Bylo jim zdůrazněno, že každé dítě je specifické a má své individuální potřeby, ale pro tento výzkum je důležité se jen soustředit na ty potřeby a omezení, které má dítě z důsledku jeho postižení nebo vady. V závěru bylo vyjádřeno poděkování za účast a doplňující otázka pro ty, kteří by chtěli ohledně výzkumu dále něco sdělit nebo doplnit.

Výzkum probíhal od prosince 2018 do ledna 2019. Celkem se zúčastnilo 130 respondentů.

7 Analýza dotazníkového šetření

Otázka č.1–V jakém kraji působíš jako vedoucí?

Z grafu I je patrné, že výzkumné šetření bude nejvíce analyzovat a přibližovat fungování oddílů Jihovýchodních a Středních Čech. Z těchto oblastí odpovídalo nejvíce respondentů.

Graf I - Rozdělení respondentů dle krajů

Otázka č. 2 – Kolik let jsi vedoucí, či rádce družiny, který připravuje program?

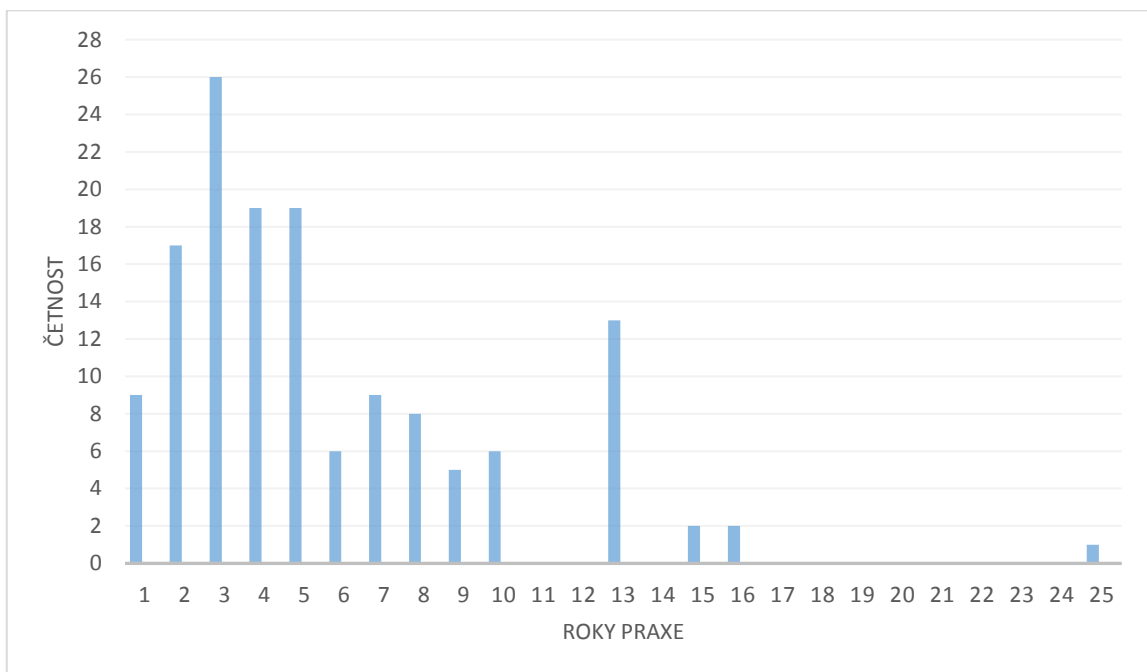
26 tázaných respondentů uvedlo, že mají tříletou praxi v přípravě programu. Nejvíce respondentů připravuje program zhruba 2-6 let.

Otázka na fyzický věk respondentů nebyla pro výzkumné šetření důležitá, proto nebyla do dotazníku zahrnuta. Můžeme si však věk respondentů odvodit z roků jejich praxe.

Junák rozděluje své členy do určitých věkových kategorií. Nejmladší děti předškolního věku se nazývají benjamínci, zde jsou zařazeny děti kolem 5 až 7 let. Dívčím mladšího školního věku se říká světlušky a chlapcům vlčata, většinou se jedná o děti šesti až jedenáctileté. V každém oddíle je však rozdělení dětí individuální. Skauty a skautkami jsou děti kolem deseti až patnácti let. Od patnácti let se stávají chlapci rovery a dívky rangers. Před začátkem tohoto období se už v mnoha oddílech podílejí na přípravě

programu pro mladší děti. Jsou pro ně k dispozici tzv. rádcovské kurzy, kde se skauti a skautky učí, jak připravovat program a vést skautskou schůzku. Pro starší od patnácti let jsou zde i tzv. čekatelské kurzy.

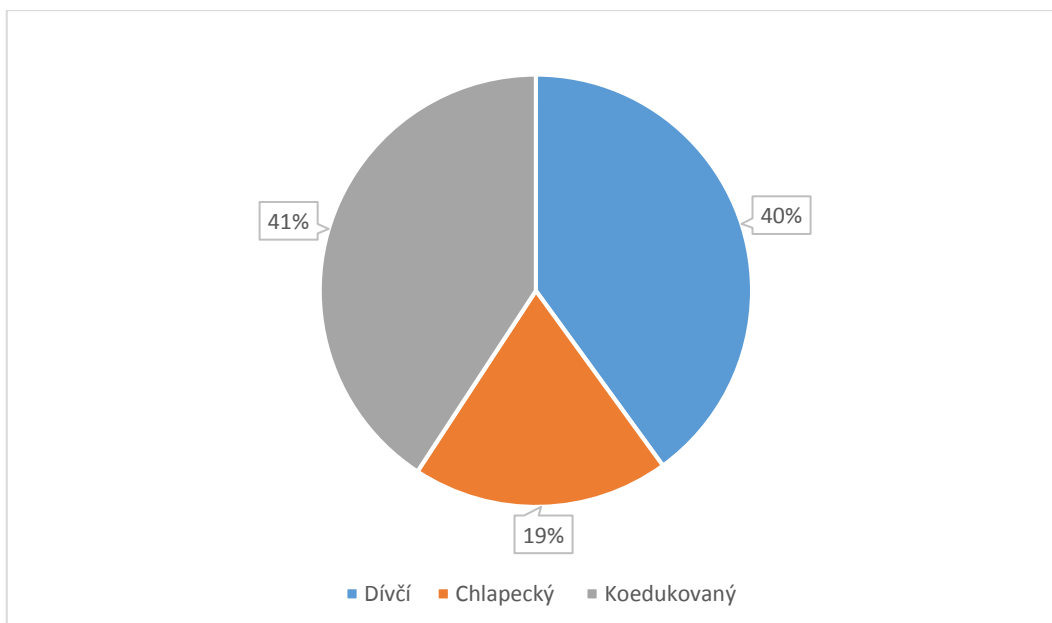
Můžeme se tedy domnívat, že respondenty s jednoletou praxí mohou být jedinci okolo patnácti let. Respondenti s praxí od 2 do 6 let mají obvykle mezi 16 a 22 let věku. Tuto domněnku mohu doložit také tím, že na sociálních sítích, kde bylo dotazníkové šetření šířeno, sdružuje nejvíce osob právě okolo tohoto věku.

Graf II Rozdělení respondentů dle roků praxe

Otázka č. 3 – Váš oddíl je?

Z koedukovaných (smíšených) oddílů pochází 41 % tázaných respondentů, z dívčích oddílů je 40 % tázaných a z čistě chlapeckého pouze 19 %. Analýza této odpovědi bude více zahrnuta v otázce č. 5.

Graf III Rozdělení respondentů dle typu oddílu

Otázka č. 4 – Jak souhlasíš s tímto výrokem: „Skauting pro všechny?“

U této otázky byla otevřená odpověď, respondenti mohli tedy napsat vše, co je k danému výroku napadlo. Každý z vedoucích má jiný názor a zkušenosti. U otázky nebyl výběr z odpovědí „ano souhlasím“ či „nesouhlasím“ přidán záměrně. Otevřená odpověď měla tázané motivovat, aby se více zamysleli nad podstatou ideálů, které Junák hlásá a také nad realitou, zda je vůbec možné přijímat všechny, kteří mají zájem.

Z odpovědí respondentů bylo vytvořeno několik kategorií vystihujících stejný nebo obdobný názor. Přes velké množství odpovědí je zde uvedeno pár nejzajímavějších, které vystihují podstatu věci. Jsou pouze gramaticky upravené.

Zhruba jedna čtvrtina **plně souhlasí** s daným výrokiem. Většinou byl v odpovědi uveden souhlas bez případného komentáře nebo názor typu: „*Souhlasím, skauting by neměl dělat rozdíly mezi lidmi. Měl by dát možnost každému, kdo se chce ke skautům připojit.*“

Další čtvrtina respondentů uvedla, že **spíše souhlasí**, ale není možné vždy přijmout každého. Může být přijato jakékoliv dítě, ale za určitých podmínek. „*Spíše ano. Skauting se tu snaží být pro všechny, ale ne každý oddíl je připravený na to přijmout např. dítě na vozíčku. I třeba kvůli nedostatku zkušeností, jak tyto děti do oddílu začlenit.*“

Podstatná část respondentů vyjádřila svůj **nesouhlas** s výrokem. Především zde byl uveden důvod výběrovosti. „*Ne. Podle mě už jsme na takové úrovni, abychom si mohli vybírat. A není někdy možné to sám zvládat. Některé děti jsou prostě moc.*“

Podstatně menší kategorií jsou odpovědi vedoucích, kteří berou **Junák** více **jako subkulturu**, kde jsou především důležité ideály a myšlenky celého hnutí. Vystihujícím je tento názor: „*Skauting je tu pro všechny, kteří to myslí vážně... Skautské myšlenky, smýšlení může mít každý.*“

Dále jsou uvedeny další zajímavé názory typu spíše ano, které ukazují pro a proti výroku.

„*Spíš s ním souhlasím, než nesouhlasím. Výrok se mi líbí, ale za mě by neměl být 100% pravdivý. Někdy prostě nejde zapojit úplně všechny vzhledem k jejich mnoha omezením či jejich chování.*“

„*Je pro všechny, pokud to "neničí" většinu. Jsou momenty, kdy je lepší se s jedním členem rozloučit, než si nechat rozhodit celý systém a výchovu ostatních.*“

„*Souhlasím a jsem za tuto myšlenku velmi ráda, avšak někdy se v kombinaci s podmínkami nedá moc nic dělat.*“

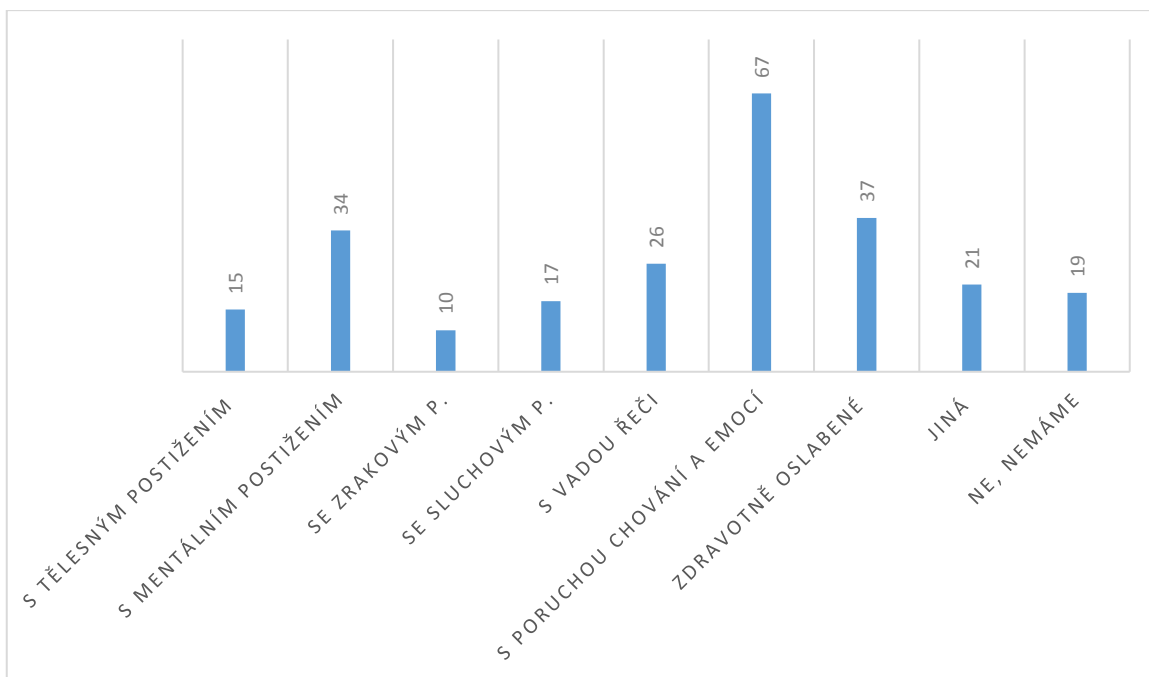
„*Ano, pokud to vedoucí mohou zvládnout a neublíží sobě, dítěti se specifickými potřebami či ostatním dětem.*“

Otázka č. 5 – Máte v oddíle dítě se zdravotním postižením?

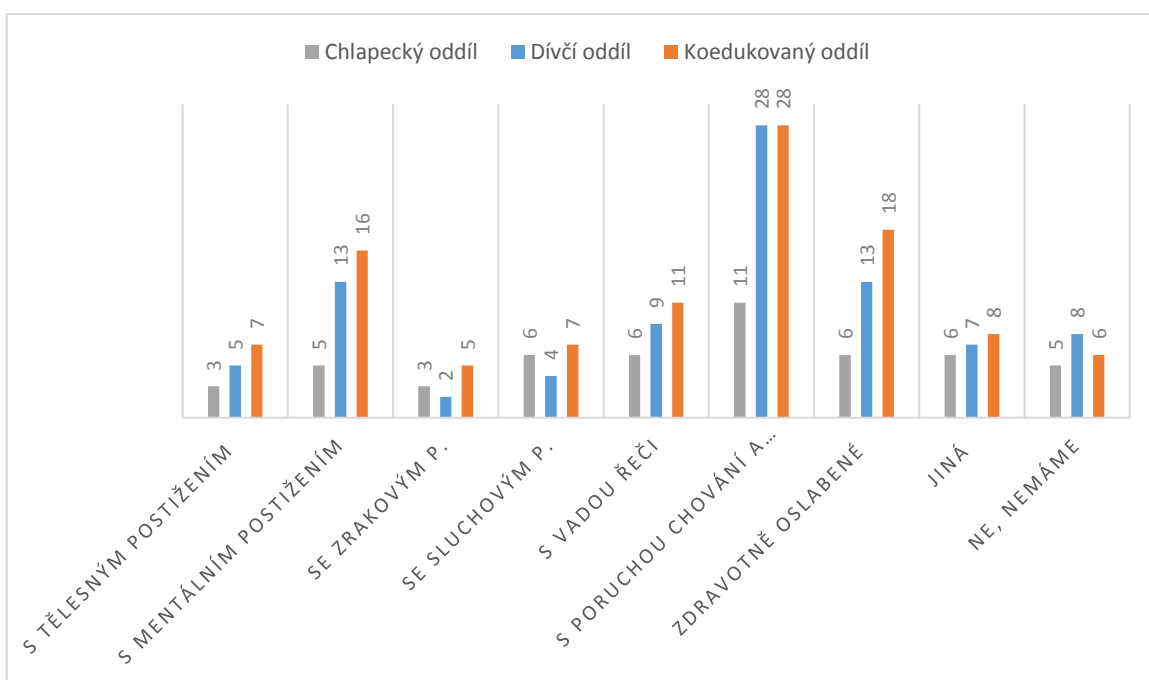
Respondent mohl vybrat z více možností.

Více než polovina respondentů uvedla, že v oddílech mají dítě/děti s poruchami chování nebo poruchami emocí. Sekundárním nejčastějším postižením dětí bylo mentální postižení a celková zdravotní oslabenost. Pouze 19 (necelých 25 %) respondentů uvedlo, že v oddíle žádné dítě se zdravotním postižením nemají.

Z průzkumu vyplývá, že často tyto děti můžeme nalézt spíše ve smíšených oddílech než v oddílech ryze homogenních.

Graf IV Četnost dětí se zdravotním postižením v oddělech

Graf V Četnost dětí se zdravotním postižením v různých typech oddílů

Otázka č. 6 – Jaké konkrétní postižení Vaše dítě v oddíle má/děti mají?

Otázka s otevřenou odpovědí.

Spektrum postižení, které respondenti uvedli, je velmi široké. Jak jsem již v úvodu výzkumného šetření zmínila, mnohdy ani vedoucí nevědí, čím je jejich dítě v oddíle

postiženo. Tato otázka může být důkazem toho, že vedoucí sami nedokáží zhodnotit, co danému dítěti je, pokud jim to rodiče nebo samo dítě nesdělí. Některé odpovědi nezmiňovaly konkrétní postižení, ale pouze ho charakterizovaly, proto nebylo lehké vytvořit ucelený obraz všech postižených dětí.

Jak z předchozí otázky č. 5 vyplývá, nejčastěji se můžeme v oddíle setkat s dětmi s **poruchami chování a emocí**. Jednostranně z šetření vychází, že nejvíce se vedoucí setkávají s dětmi s ADHD. Celkem 46 z 67 (počet respondentů, kteří v předchozí otázce uvedli dítě s poruchou chování a emocí) tázaných uvedlo dítě/děti s poruchami pozornosti s hyperaktivitou. Méně často byla v odpovědích uvedena hyperaktivita, ADD, agresivita nebo dále nespecifikované poruchy chování.

Další velmi častou odpovědí byla **oslabená imunita** (celkem 15). Můžeme se jen domnívat, zda konkrétní děti mají opravdu oslabený imunitní systém a bývají často nemocné nebo jsou jen často nepřítomné na schůzkách z jiného důvodu.

Nemalý počet odpovědí se týkal **dietních opatření** dětí, ať už z důvodu celiakie, diabetes, intolerance na laktózu nebo z dalších dále nespecifikovaných příčin.

Děti s **poruchami autistického spektra** jsou také častými členy Junáka. 8 respondentů uvedlo dítě s Aspergerovým syndromem. Dalších 15 respondentů uvedlo autismus, který blíže nespecifikovali. Myslím si, že se nejedná přímo o děti s dětským autismem, ale případně o děti s autismem atypickým. Ale tuto domněnku nemohu nijak doložit ani vyvrátit.

Děti s **mentálním postižením** také nejsou v oddílech výjimkami. Dle výzkumného šetření jsou to nejčastěji děti s opožděným mentálním vývojem, lehkou a středně těžkou mentální retardací a děti s Downovým syndromem.

Co se týče dětí s **tělesným postižením**, pouze jeden respondent uvedl člena s DMO. Další odpovědi byly typu: „dítě na vozíku“, „paraplegik“ nebo „dítě, které kulhá“.

Méně častými odpověďmi, které se v šetření objevily méně než čtyřikrát, jsou – epilepsie, alergie, vývojová dysfázie, dyslálie, šilhavost, barvoslepost, praktická nevidomost, nedoslýchavost a hluchota.

Pouze jednou se v odpovědích objevily tyto diagnózy/postižení – tetanie, rozštěp horního patra, leukémie, cystická fibróza.

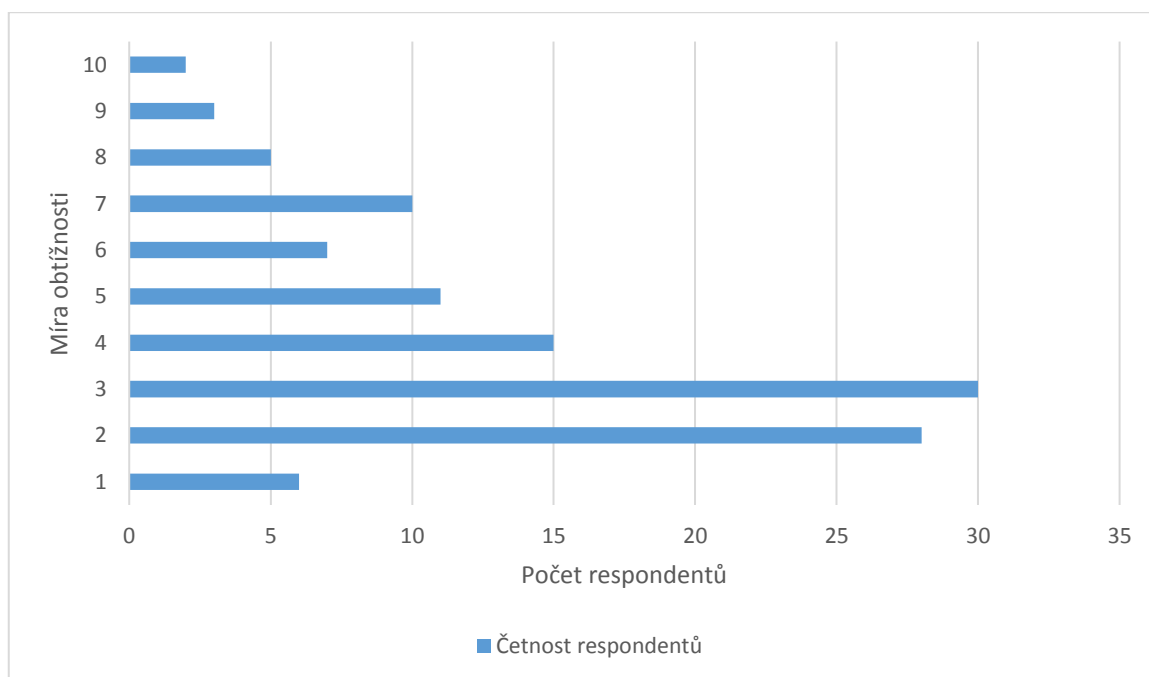
Otázka č. 7 – Do jaké míry musíte brát ohled na specifické potřeby tohoto dítěte (dětí) při plánování programu?

Respondenti určovali bod na škále, kde bod 1 znamenal téměř žádné ohledy a bod 10 velmi ztížené plánování.

Nejvíce respondentů označilo na škále bod 2 a bod 3. Míra obtížnosti není tedy až tak velká. Výsledky z této otázky jsou vyobrazeny v grafu VI.

Pouze 2 respondenti vybrali bod 10. Pokud bychom si je více analyzovali, jeden z respondentů je vedoucím v koedukovaném oddíle již 8 let. V oddíle mají dítě nebo děti s mentálním a tělesným postižením a dítě s poruchami chování a emocí, konkrétně s ADHD. Blíže nic specifického k daným postižením tázaný nevedl.

Druhý respondent má 7 let praxe s přípravou programu v chlapeckém oddíle. U otázky č. 5, která se ptala na druh postižení dítěte, označil všechna kromě tělesného. K doplňující otázce č. 6 uvedl pouze „oddílový vedoucí“. Odpovědi tohoto respondenta jsou tedy dosti irelevantní.

Graf VI Míra obtížnosti při plánování programu

Otázka č. 8 – Stalo se Vám v oddíle někdy, že jste nemohli přijmout dítě z důvodu, že ...

Respondent vybíral z jedné možnosti u každé podotázky. V tabulce č.1 je zaznamenána četnost stejných odpovědí respondentů.

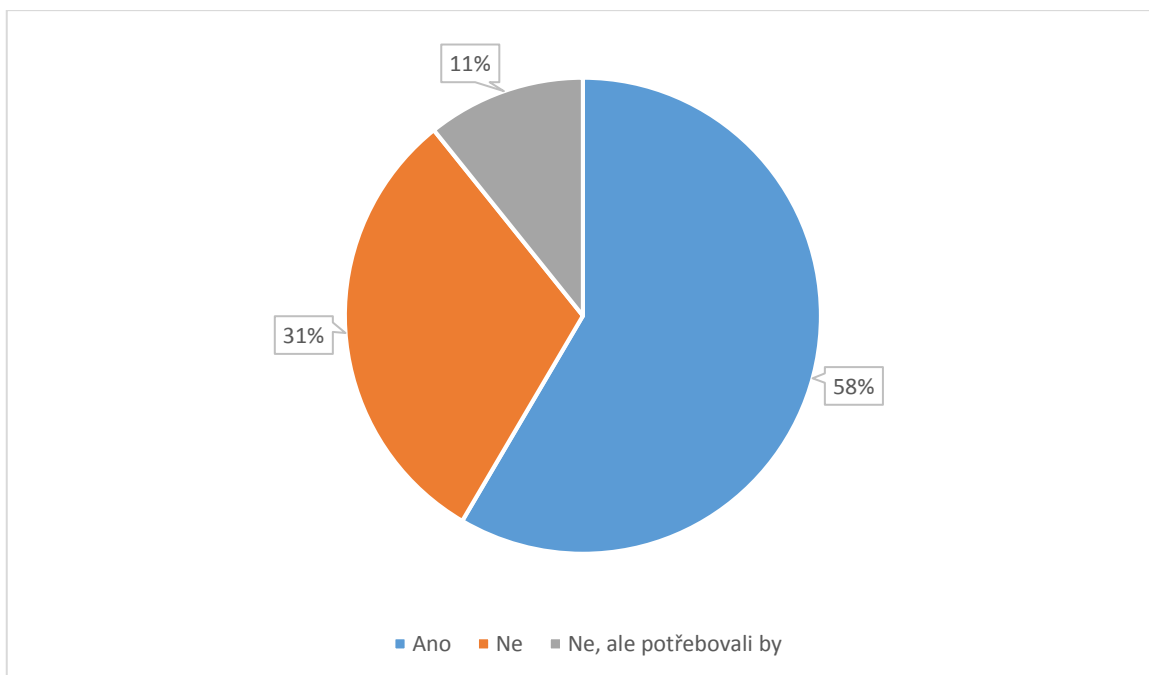
Ve většině případů se dotazovaní vedoucí nesetkali se situací, kdy museli dítě z výše zmiňovaných důvodů, odmítnout. Z tabulky vyplývá, že pokud k dané situaci došlo, ve více případech oddíl i přes zjevnou komplikaci dítě přijal.

Tabulka 1

	Ano, stalo	Ano, ale přesto jsme dítě přijali	Ne, nestalo
... by Vám jeho postižení (vada) komplikovala plánování programu.	10	22	98
... nemáte uzpůsobenou klubovnu pro takové dítě.	6	6	118
... jste nevěděli, jak s takovým dítětem pracovat.	6	30	94
... jste předem věděli, že by Vám mohlo narušovat chod schůzky.	5	45	80
... by pro Vás bylo celkově moc velkou zátěží.	8	21	101
... z jiného důvodu spojeného s jeho specifickými potřebami.	6	11	113

Otázka č. 9 – Máte dostatek vedoucích (roverů) na to, abyste zajistili asistenci dítěti, které by to potřebovalo?

Celkových 58 % respondentů uvedlo, že mají dostatek vedoucích na to, aby případně dítěti se specifickými potřebami zajistili asistenci, pokud by byla potřeba. Oproti tomu 31 % uvedlo, že nemají dostatek vedoucích na případnou asistenci dítěti. 11 % oddílů by momentálně potřebovalo další vedoucí, kteří by mohli zajistit asistenci některým ze svých členů.

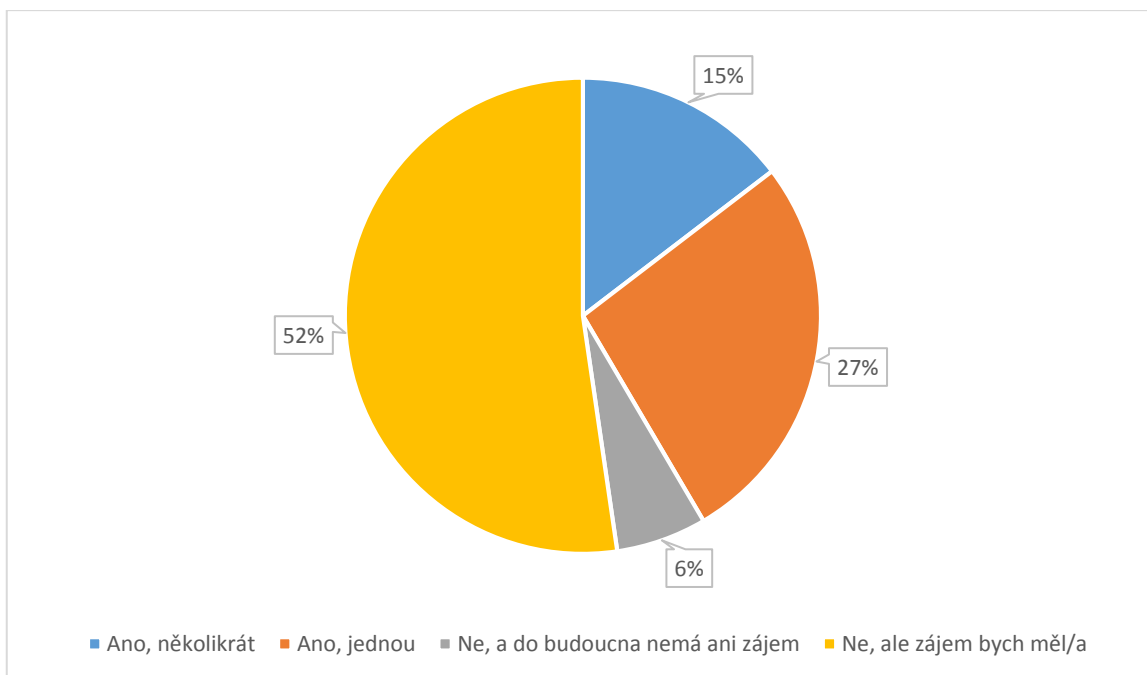

Graf VII Dostatek vedoucích v oddílech

Otázka č. 10 – Zúčastnil/a ses někdy skautské přednášky či besedy zaměřené na práci s dítětem se specifickými potřebami v družině?

Ze 130 respondentů se 42 % zúčastnilo jednou či několikrát vzdělávací přednášky/ besedy v oblasti práce s dítětem se specifickými potřebami v družině. 52 % tázaných uvedlo, že se zatím žádné přednášky nezúčastnilo, ale v budoucnu by měli zájem. Ostatních 6 % nemá o takový druh vzdělávání zájem.

Momentálně, (tj. v lednu 2019) nelze dohledat žádnou besedu či přednášku související s tímto tématem. V některých případech bývá přednáška zahrnuta v kurzech typu čekatelský nebo v kurzu vůdcovském nebo ve víkendových obecných vzdělávacích seminářích. Na internetových stránkách odboru Skauting pro všechny jsou k nalezení pouze dva semináře: „ADHD – vím, co s tím?!“ a „Z nevýhody výhoda“, které byly uskutečněné už v roce 2015. Další semináře zatím plánované nejsou, což je velká škoda, protože jak z výzkumu vyplývá, zájem ze strany respondentů by byl.

Graf VIII Účast na vzdělávacích přednáškách

Otázka č. 11 – Kde hledáš pomoc (radu), když potřebuješ poradit, jak pracovat s některým z dětí ze Tvé družiny?

Otázka s otevřenou odpovědí. Respondenti mohli uvést více než jeden element.

Více než polovina respondentů uvedla, že radu ohledně práce s dítětem ze své družiny hledá u ostatních vedoucích, ať už u starších zkušenějších vedoucích nebo u vedoucích, kteří jsou ve svém profesním životě odborníky v dané problematice. Čerpání z internetu uvedlo 30 respondentů. Nejvíce jsou zde vyhledávány odborné články, skautské internetové stránky a diskuzní fóra.

Celkem 31 respondentů se snaží získat pomoc ve školním prostředí, ať už u svých vyučujících, výchovných poradců, pedagogicko-psychologických poradnách nebo u speciálních pedagogů. Z toho 10 tázaných je speciálním pedagogem, sociální pedagogem, studuje tento obor nebo obor podobný.

Jedna desetina tázaných (13 respondentů) využívá odbornou literaturu.

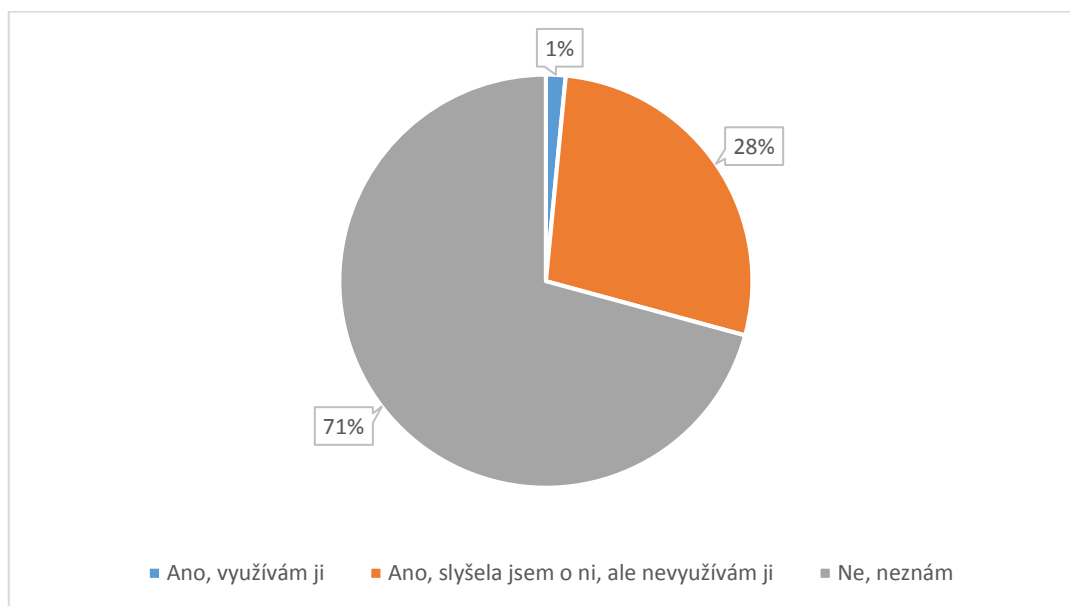
A pouze 17 respondentů uvedlo, že se snaží získat radu přímo od rodičů dítěte. Toto číslo se mi zdá poněkud malé a domnívám se, že komunikace s rodiči by měla být na prvním místě. Své dítě znají nejlépe a měli by vědět, co od něho mohou očekávat a co ne.

Otázka č. 12 – Znáš internetovou stránku spv.skauting.cz?

Webová stránka spv.skauting.cz je oficiální stránkou odboru Skauting pro všechny. Měla by být klíčovým zdrojem pro vyhledávání informací a pomoci při práci s dětmi se specifickými potřebami.

Pouze 1 % respondentů danou internetovou stránku zná a využívá ji. Další 28 % ji zná, ale nevyužívá. Zbýlých 71 % stránku nezná, tudíž ji ani nevyužívá.

Upřímně si myslím, že tato stránka není úplně špatným nástrojem k hledání informací a pomoci při výchově dítěte se zdravotním postižením. Je zde k nalezení kontakt na specialisty, kteří dokáží k dané problematice poradit, či doporučit východisko.

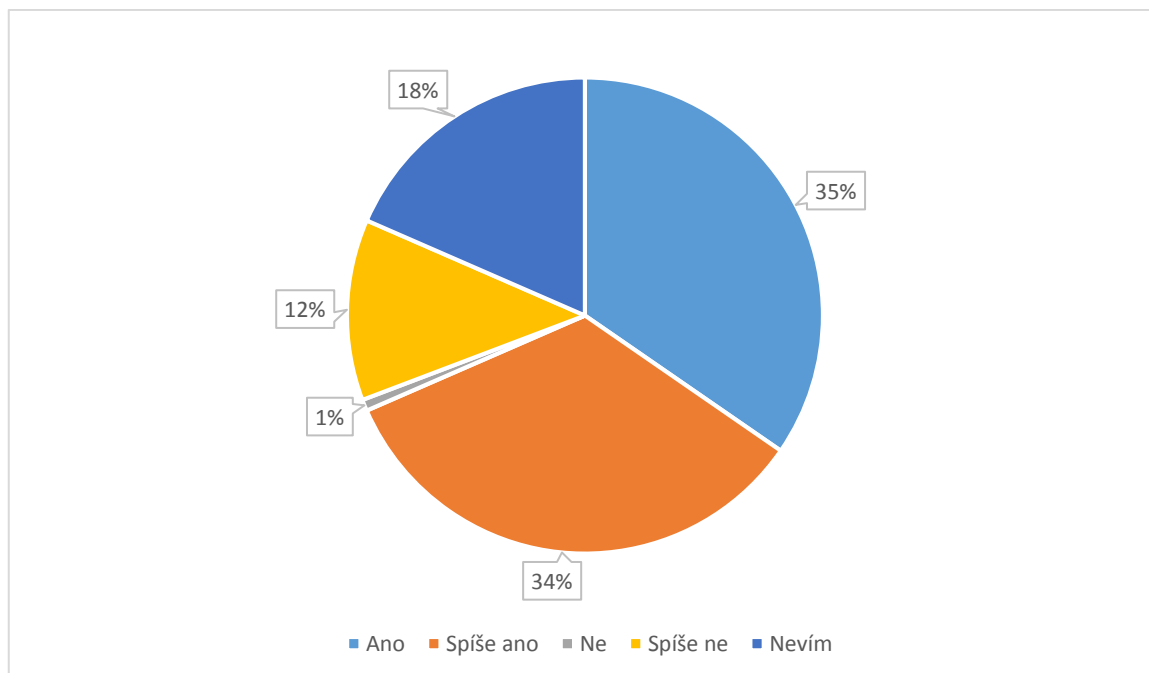

Graf IX Využívání internetové stránky spv.skaut.cz

Otázka č. 13 – Představ si, že by Váš oddíl měl možnost získat dotaci na rekonstrukci klubovny. Jedinou podmínkou by bylo, že musí být navržena tak, aby byla maximálně bezbariérová. Tím by se zvýšila i možnost přijímání dětí se specifickými potřebami. Šli byste do toho?

Celkem 69 % respondentů uvedlo, že by jejich oddíl měl zájem o získání dotace na rekonstrukci. Z toho 35 % odpovědělo určitě ano a 34 % spíše ano. Dalších 12 %

respondentů uvedlo spíše ne a pouze 1 % určitě ne. Zbýlých 18 % nedokázalo na otázku odpovědět.

Graf X Zájem o bezbariérovou klubovnu

Otázka č. 14–V čem vidíš největší problém a úskalí při začleňování dítěte se specifickými potřebami do družiny?

Respondenti uvedli mnoho faktorů, které ovlivňují začlenění dítěte se specifickými potřebami do družiny ostatních dětí. Přes velké množství odpovědí, jsou názory respondentů rozděleny do obdobných kategorií.

Jeden z faktorů, který respondenti uvedli, se týká **programu**. Problém vidí v náročnosti plánování programu a v zapojení do něj všech dětí. *„S tím, že se buď nebude moct začleňovat do všech programů nebo naopak. Kdyby byl program plně přizpůsobovaný jemu, tak na tom budou bity ostatní děti.“* *„Neustále se musí brát ohledy na jeho postižení. Tvorba originálního a kvalitního programu tak zabere mnohem více času.“*

Dalším úskalím je uvedeno **začlenění dítěte do skupiny** ostatních dětí. *„V tom, že se odlišuje od ostatních svým chováním a ostatní děti to vnímají také.“*

Nevědomost vedoucích, jak s dítětem pracovat je v odpovědích respondentů uvedena několikrát. *„...největší problém vidím v nedostatku vedoucích, kteří jsou v dané problematice vzděláni.“*

Jako dalšími problémy je uváděno nedostatečné materiální zabezpečení, bariérovost prostředí a nedostatek vedoucích, kteří by se mohli dítěti věnovat individuálně.

Dále zde uvádím zajímavé názory, které shrnují celou problematiku.

„Některé děti umí být kruté, takže především v přijetí družinou, v utvoření prostředí, ve kterém se všichni cítí rovni, bezpečně, příjemně.“

„Málo lidí, nejsme na to nikdo vyškolený, děláme to dobrovolně a máme svých problémů hodně.“

„Nevytvořit mezi dětmi mezeru – správně vybalancovat jinakost a jedinečnost. Chtěla bych, aby světlušky vnímaly rozdílnost, a “jinou“ členku braly stejnou mírou mezi sebe, aby ta situace byla prostě normální...“

„Takové dítě by mohlo mít problém s fungováním v kolektivu a přijetím od ostatních, protože děti jsou většinou k postiženým nebo jinak odlišným dětem docela nepřijemní. Zároveň by to byla komplikace pro rádce družiny, protože vymyslet program pro děti s odlišnými schopnostmi v družině je náročné.“

8 Akce Skautskou stopou

8.1 Úvod

Důvodem realizování skautské veřejné vzdělávací akce s názvem Skautskou stopou byl pro mě stěžejní fakt, že se do našeho skautského střediska nehlásí tolik dětí se zdravotním postižením jako do středisek v jiných městech. Touto akcí jsem si chtěla ověřit, zda mají tyto děti v našem městě vůbec o skautování zájem. A stejně tak, zda by naši vedoucí zvládli s dětmi s omezením pracovat; jak by vypadala případná interakce mezi nimi.

Momentálně se v našem oddíle nenachází žádné dítě, které by vyžadovalo specifický nebo odlišný přístup, než je běžné či nadstandartní. Naši oddíloví vedoucí ani nemají moc zkušeností s dětmi se zdravotním postižením, protože v předešlých letech se k nám moc takovýchto dětí nehlásilo. Ze své praxe v oddíle mohu tvrdit, že se k nám nejčastěji hlásily děti s ADHD, se specifickými poruchami učení, alergiemi nebo s lehčí formou poruchy autistického spektra.

Město Hořice, kde akce probíhala, je menší město s necelými 9 000 obyvateli. Přesto se zde nacházejí čtyři základní školy a čtyři školy mateřské. Z toho jedna základní škola je určena právě dětem se zdravotním postižením a v jedné z mateřských škol je zřízena speciální třída pro děti s kombinovanými vadami. Domnívám se tedy, že Hořice byly pro realizování tohoto výzkumu ideální.

8.2 Výzkumná otázka

Mají děti se specifickými potřebami bydlící v Hořicích a bližším okolí zájem o skautování?

8.3 Realizace akce

Po schválení akce střediskovou radou se do realizace zapojilo celé středisko, tedy všechny tři oddíly hořických skautů a skautek; dívčí, chlapecký a koedukovaný oddíl.

Pro konání akce byl vybrán park Smetanovy sady, který je velmi dobře dostupný z centra města a je bezbariérový. Datumově se středisková rada shodla na sobotě 15. září 2018 od 10-15 hodin. Tento čas byl ideální především proto, že je na začátku školního roku a děti si vybírají vhodné kroužky, které budou chtít v průběhu roku navštěvovat. Z tohoto důvodu se dala tato akce pojmout i jako akce náborová. Dále

bývá na začátku podzimu venku přijatelné počasí. Poté už stačilo jen na Městském úřadě Města Hořic zažádat o propůjčení parku na tento den.

Akce byla orientovaná jako akce vzdělávací. Tématem vzdělávání bylo právě to, že se veřejnost mohla seznámit se skautskou kulturou, dozvědět se o hořických skautech něco navíc a smysluplně strávit volné dopoledne a odpoledne.

8.4 Propagace akce

Zhruba tři týdny před uskutečněním akce byla vytvořena událost na sociálních sítích, která byla propagována na stránkách Junáka Hořice a na stránkách Města Hořic.

Dva týdny před akcí byly vyvěšeny plakáty (viz příloha B) v základních školách, školách mateřských a na volném prostranství města Hořic. V základní škole „speciální“ a ve speciální mateřské škole byly mezi dětmi šířeny malé letáky upozorňující na akci.

8.5 Průběh akce Skautskou stopou

V sobotu 15. září se organizátoři sešli již v devět hodin ráno ve Smetanových sadech, aby přichystali jednotlivé naplánované aktivity. Pro děti bylo připraveno 6 hlavních aktivit a několik doprovodných. Hlavními přichystanými činnostmi byla střelba na terč z luku, lanová překážková dráha, stavění věže z nápojových beden, vyrábění papírových čelenek, souboj s molitanovými meči a stezka s poznáváním zvířat. Doprovodnými aktivitami bylo především malování na obličej a fotokoutek, kde se děti mohly vyfotit s rekvizitami imitujícími skautské předměty. Dále si zde děti mohly vypůjčit různé míče, frisbee, pálky a zahrát si s ostatními dětmi nebo rodiči. Přední doprovodnou aktivitou bylo „Skautské kino“, tedy větší stan, kde se promítaly propagační a edukační skautská videa a videa natočená na akcích našich oddílů.

8.6 Celkový rámec akce

Každé nově přišlé dítě dostalo kartičku (viz příloha C), do které v průběhu akce sbíralo razítka za splnění jednotlivých aktivit. Pokud prošlo minimálně čtyřmi hlavními aktivitami, mohlo si u vstupu vyzvednout odměnu v podobě sladkosti a malé drobnosti (připínací placka, propiska nebo samolepka). Rodičům nebo svěřenci dítěte byly předány informace ohledně hořického Junáka a zájemcům propagační letáky s informacemi o našich schůzkách.

8.7 Hodnocení akce

Hodnocení akce **zúčastněnými dětmi** bylo pouhým vyznačením bodu na škále. Každé dítě při odchodu dostalo samolepící puntík, který mohlo libovolně nalepit na hodnotící plakát (viz příloha D). Na plakátu byl nakreslen strom rozdělený na pět částí, přičemž každá část vyjadřovala jinou sympatii k akci. Koruna znamenala maximální spokojenost a kořeny nespokojenost.

Hodnocení **organizátory** akce proběhlo pomocí řízeného rozhovoru. Zde uvádím rozhovor se slečnou Lucií (14 let), která se na organizaci podílela. Přítomnost na jedné z aktivit Skautské stopy patří mezi její první zkušenosti, co se týče práce s dětmi.

– Jak celkově hodnotíš Skautskou stopu?

„Skautská stopa se mi moc líbila, lidí přišlo celkem dost. O propagaci akce toho moc nevím, jelikož nejsem z Hořic, ale tuším že byly po městě vyvěšené plakáty. Konala se v parku, tudíž děti měly dostatek prostoru ke všem aktivitám. Myslím, že si to užil úplně každý, kdo Skautskou stopu navštívil.“

– Připadaly ti jednotlivé aktivity atraktivní? Jaká se ti nejvíce líbila?

„Samozřejmě každá z aktivit měla něco do sebe. Ale mně osobně se nejvíce líbila věž z nápojových beden, kde jsme se všichni opravdu nasmáli nad naší (ne)schopností. Skvělou aktivitou byl také fotokoutek. A ráda bych vyzdvihla také kino, ve kterém se promítaly i sestřihy z našich táborů.“

– Jak se ti pracovalo s dětmi, které na akci přišly?

„Většinou dobře, s některými to bylo o něco složitější, ale všechny se určitě moc snažily. Nevzpomínám si, že by se mi s některým z dětí pracovalo vyloženě špatně.“

– Věděla jsi, že na tuto akci jsou pozváni děti se zdravotním postižením, měla jsi třeba obavy, jak s nimi budeš na akci komunikovat nebo pracovat?

„Obavy bych nejspíš trochu měla, o komunikaci nejde, ale práce s nimi by pravděpodobně byla o něco těžší než s dětmi bez zdravotního postižení. Ale myslím si, že bychom to nějak určitě zvládli.“

Celkově si myslím, že akce byla velmi dobře organizačně připravena a byl dostatečně zajištěn počet vedoucích na jednotlivých aktivitách. Nicméně se myslím, že se akce Skautskou stopou moc dětí nezúčastnilo a očekávala jsem větší zájem o návštěvu. Ze

strany dětí, pro které byla akce předně uspořádána, se neobjevil vůbec žádný zájem. Dalo by se vyvodit několik faktorů, které mohly ovlivnit nízkou návštěvnost akce, a to:

- další pořádané akce v tento den v bližším okolí;
- malá informovanost o akci;
- nízká atraktivita akce Skautskou stopou;
- celkový nezájem o organizaci Junák.

Nemohu ani opomenout to, že pokud by se akce konala ve všední den, dalo by se domluvit přímo se školami zúčastnění vybraných tříd dětí. Bohužel tato varianta byla již od počátku nereálná, protože podílející se vedoucí na akci jsou dobrovolníky, kteří mají svá zaměstnání nebo studují. Tudíž nebylo možné, aby si vzali kvůli akci v zaměstnání volno nebo omluvenku ze školy.

8.8 Shrnutí výsledků

V závěru můžeme vyvodit, že děti se zdravotním postižením z Hořic a blízkého okolí nemají zájem o místní skautský oddíl. Myslím si, že konání akce bylo dostatečně propagováno, bylo vybráno vhodné místo pro realizaci a byly zde atraktivní aktivity. Proto můžeme s jistotou nadsázkou tvrdit, že zdejší děti a jejich rodiče nemají o tento druh trávení volného času zájem.

Nicméně akce Skautskou stopou přivedla do Junáku dalších několik nových členů. Předně dětí předškolních a dětí v první třídě základní školy.

9 Závěr

Skautská organizace se v dnešní době setkává s velkým zájmem ze strany dětí i jejich rodičů. Čím dál více se objevuje situace, že do skautského oddílu vstupují nebo chtějí vstoupit děti se SP. Junák má ve své podstatě otevřené dveře každému, kdo má zájem. Ale v praxi se můžeme setkat s velkým množstvím úskalí, které integraci zabraňují.

Hlavní překážkou je především tvorba programu, protože vymyšlení kvalitního programu, který bude zábavný, naučný a zapojí všechny účastníky, je velice náročné. I přesto, že z jednou podstat skautské výchovy je tolerance k druhým, přijetí nového člena, který se nějak odlišuje, ostatními dětmi, je taktéž velkým problémem. Evidentní je, že pokud sám vedoucí nemá snahu dítě včlenit mezi ostatní, ani sami děti se též snažit nebudou.

Některé oddíly mají nedostatek vedoucích. Mají pokryté vedení družin a další vedoucí, kteří by mohli případně dítěti se ZP asistovat nebo se mu věnovat individuálně, již nemají. V těchto případech je na místě vést děti k pomoci druhým.

S těmito všemi problémy se mohou vedoucí obrátit na odbor Skauting pro všechny, který nabízí v této oblasti pomoc. Bohužel ale mnoho vedoucích o této možnosti ani neví. Vidím velkou chybu v malé propagaci odboru. Odbor působí ve čtyřech regionech a má své internetové stránky, které jsou přehledně zpracované. Je zde k nalezení několik kontaktů k získání podpory. Nicméně působí dojmem, že odbor již nefunguje, jelikož stránky nejsou nijak aktualizované. Jsou zde například pozvánky na již proběhlé semináře a budoucí zatím nejsou inzerovány. Vidím v tom velký kámen úrazu, protože zájem vedoucích o vzdělávání se v oblasti práce s dětmi se specifickými potřebami v dotazníku byl.

Vedoucí mnohdy neví, jak s takovými dětmi pracovat. Důsledkem toho se pak bojí dítě přijmout a odmítají ho. Myslím si, že SpV by v této oblasti měl více zapracovat. Měl by více šířit povědomí o dětech se specifickými potřebami, a to nejen u vedoucích, ale i u všech členů. Koneckonců má to i ve svém ustanovení.

V současné době vznikají i specifické družiny sdružující děti se ZdP. Nemůžeme však mluvit o integraci jako takové. Děti nejsou v tomto případě plně začleněni mezi ostatní zdravé. Mají svoji vlastní družinu, která má svůj program individuálně přizpůsobený.

Nicméně si myslím, že i toto je dobrým krokem vpřed. Vzájemná interakce je alespoň na společných oddílových a střediskových akcích nebo na akcích větších rozměrů.

Vidím i smysl ve vytvoření funkce tzv. speciálního vedoucího. Organizace by mohla nabízet kurzy týkající se speciálně výchovné práce s dítětem v oddíle. Jejím úspěšným absolvováním by vedoucí získal určité kompetence k tomu, jak s dítětem se ZdP pracovat. Nicméně takový kurz je momentálně dost nereálný, protože v současnosti je nabídka skautských přednášek a besed na toto téma velmi mizivá, natož aby byl vytvořen kurz větších rozměrů.

Celkově si však myslím, že Junák jde správným směrem. Pokud by ústředí více zapracovalo na propagaci odboru SpV, současnou situaci by to mohlo jenom zlepšit.

Seznam použité literatury:

- 1 BADEN-POWELL OF GILWELL, Robert Stephenson Smyth Baden-Powell. *Skauting pro chlapce*. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, 2007. ISBN 978-80-86825-21-3.
- 2 BADEN-POWELL, Lord Robert a Ján MAJCHROVIČ. *Rady skautským vodcom*. Žilina: SKAUTSKÁ STOPA, 1992. ISBN 80-85678-00-4.
- 3 HANZLÍK, Vratislav. *Průvodce dějinami skautingu*. Hradec Králové, 1990.
- 4 HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- 5 JANIŠ, Kamil a Ján JESENSKÝ, ed. *Malý slovník pomáhajících profesí*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2004. ISBN 80-7041-126-0.
- 6 JESENSKÝ, Ján. *Integrace – znamení doby: sborník z odborné konference na počest 50. výročí Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy a 50. výročí vysokoškolské přípravy speciálních pedagogů*. Praha: Karolinum, 1998. Folia paedagogica specialis. ISBN 80-7184-691-0.
- 7 JESENSKÝ, Ján. *Uvedení do rehabilitace zdravotně postižených*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7066-941-1.
- 8 KOCHOVÁ, Klára a Markéta VACHULOVÁ. *Integrace – hezká (i těžká) práce: didaktická část*. Praha: Integrace, o.s., 2010. ISBN 978-80-254-7451-8.
- 9 KROUPOVÁ, Kateřina. *Slovník speciálněpedagogické terminologie: vybrané pojmy*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5264-8.
- 10 LECHTA, Viktor, ed. *Základy inkluzivní pedagogiky: dítě s postižením, narušením a ohrožením ve škole*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-679-7.
- 11 LEVICKÁ, Jana. Zmeny postihnutia v čase. In: JESENSKÝ, Ján a kol. *Zdravotně postižení – programy pro 21. století*. Hradec Králové: Gaudeamus při Univerzitě Hradec Králové, 2003, s. 50-56. ISBN 80-7041-834-8.
- 12 NĚMEC, Jiří. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2002. ISBN 80-7315-012-3.
- 13 NOVOSAD, Libor. *Vysokoškolské studium bez bariér*. Liberec: TUL, 2009
- 14 PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-666-6.

- 15 PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-295-5.
- 16 PFEIFFER, Jan. Kdo je zdravotně postižený?. In: JESENSKÝ, Ján a kol. *Zdravotně postižení – programy pro 21. století*. Hradec Králové: Gaudeamus při Univerzitě Hradec Králové, 2003, s. 47-56. ISBN 80-7041-834-8.
- 17 RENOTIÉROVÁ, Marie. *Somatopedické minimum*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0532-6.
- 18 *Skauting*. Liberec: Skauting, 1995. ISBN 80-85421-16-x.
- 19 SKUTIL, Martin a Pavel ZIKL. *Pedagogický a speciálně pedagogický slovník: [terminologický slovník zaměřený na primární a preprimární vzdělávání]*. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3855-0.
- 20 *Socialia ...: sborník příspěvků z mezinárodní konference konané v Hradci Králové ...* Hradec Králové: Gaudeamus, 1997. ISBN 80-7041-760-9.
- 21 SVOJSÍK, Antonín Benjamin. *Základy junáctví: Návod pro výchovu čes. mládeže na základě systému sira R.Baden-Powella "Scouting" a za laskavého přispění četných odborníků*. 3.nezm.vyd.podle 1.vyd.v r.1912. Praha: Merkur, 1991. ISBN 80-7032-001-x.
- 22 ŠIMÁNEK, Josef. *Kdo je A. B. Svojsík*. Praha: Orbis, 1948.
- 23 VÁGNEROVÁ, Marie, Zuzana HADJ-MOUSSOVÁ a Stanislav ŠTECH. *Psychologie handicapu*. 2. přepracované vydání. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-929-4.
- 24 *Výchova a volný čas: sborník příspěvků ... mezinárodní konference o výchově a volném čase*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2006-^^^-. Sborníky. ISBN 80-7040-849-9.
- 25 ŽUMÁROVÁ, Monika. Možnosti volnočasových aktivit v rámci integrace jedinců se speciálními potřebami. In: JESENSKÝ, Ján. *Zdravotně postižení – programy pro 21. století*. Hradec Králové: Gaudeamus při Univerzitě Hradec Králové, 2003, s. 361-364. ISBN 80-7041-834-8.

Seznam dalších použitých zdrojů:

- 1 53. oddíl Potkani. *Junák, středisko Arcus Praha* [online]. [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <http://www.skautipraha2.cz/index.php/oddily/53-oddil-neslycich-potkani>
- 2 JANTOVÁ, Alžběta a Pavol JANTO. Volný čas dětí se zdravotním postižením. *Šance dětem* [online]. 2012 [cit. 2019-01-19]. Dostupné z: <https://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/deti-se-zdravotnim-postizenim/volny-cas-deti-se-zdravotnim-postizenim.shtml>
- 3 *Junák – český skaut, z.s.: stanovy spolku*. v Litomyšli, 2014. Dostupné také z: <https://www.skaut.cz/wp-content/uploads/2018/05/stanovy-junaka.pdf>
- 4 Naše oddíly. Středisko Ignis Brno [online]. [cit. 2019-03-01]. Dostupné z: <https://ignisbrno.cz/oddily>
- 5 *Skauting pro všechny: Skauting: příležitost skutečně pro všechny* [online]. [cit. 2019-03-15]. Dostupné z: <https://spv.skauting.cz/o-nas/>
- 6 *Úmluva o právech osob se ZP*. In.: 2006. Dostupné také z: <https://www.mpsv.cz/cs/28419>
- 7 *Zákony pro lidi* [online]. c2010-2019 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/>

Přílohy:

Příloha A: *Dotazník*

Příloha B: *Plakát Skautskou stopou*

Příloha C: *Kartička pro sběr razítek*

Příloha D: *Hodnocení účastníků*

Příloha A: *Dotazník*

Nazdar bratře, sestro,

věnuj prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku. Bude součástí mé bakalářské práce a Tvůj názor je pro mě velice důležitý. Dotazník se zabývá otázkou přijímání dětí se zdravotním postižením do skautských oddílů a náročností (nenáročností) s nimi pracovat.

Ještě pár vět, než začneš vyplňovat:

Každé dítě je specifické a má své individuální potřeby. Proto každý program určitě plánuješ s přihlédnutím na věk a počet dětí, jejich temperament a klima družiny. Ale zkus se spíše jen zaměřit na ty potřeby a omezení, které dítě má z důsledku svého postižení nebo vady.

Díky Jířa

Tak jdeme na to!

1) V jakém kraji působíš jako vedoucí?

Nápověda k otázce: Vyber jednu odpověď

☐ Hlavní město Praha	☐ Královehradecký kraj
☐ Středočeský kraj	☐ Pardubický kraj
☐ Jihočeský kraj	☐ Kraj Vysočina
☐ Plzeňský kraj	☐ Jihomoravský kraj
☐ Karlovarský kraj	☐ Olomoucký kraj
☐ Ústecký kraj	☐ Zlínský kraj
☐ Liberecký kraj	☐ Moravskoslezský kraj

2) Kolik let jsi vedoucí či rádce družiny?

3) Váš oddíl je?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď.

- Dívčí
- Chlapecký
- Koedukovaný

4) Jak souhlasíš s tímto výrokem: „Skauting pro všechny“?

Nápověda k otázce: Napiš cokoliv, co Tě k tomu napadne.

5) Máte v oddíle dítě se zdravotním postižením?

Nápověda k otázce: Vyber jednu nebo více odpovědí.

- S tělesným postižením
- S mentálním postižením
- Se zrakovým postižením
- Se sluchovým postižením
- S vadou řeči
- S poruchou chování a emocí
- Zdravotně oslabené (často nemocné, oslabený imunitní systém)
- Jiná
- Ne, nemáme

6) Jaké konkrétní postižení Vaše dítě v oddíle má/ dítě mají?

Nápověda k otázce: Pokud přesně nevíš, zkus jeho postižení/vadu, co nejvíce popsat.

7) Do jaké míry musíte brát ohled na specifické potřeby tohoto dítěte (dětí) při plánování programu?

Nápověda k otázce: 1 – nemusím brát žádné ohledy, vše zvládá, 10 – plánování máme velice ztížené

/ 10

8) Stalo se Vám v oddíle někdy, že jste nemohly přijmout dítě z důvodu, že ...

	Ano, stalo	Ano, ale přesto jsme dítě přijali	Ne, nestalo
... by Vám jeho (postižení) vada komplikovala plánování programu	☐	☐	☐
... nemáte uzpůsobenou klubovnu pro takové dítě	☐	☐	☐
... jste nevěděli, jak s takovým dítětem pracovat	☐	☐	☐
... jste předem věděli, že by Vám mohlo narušovat chod schůzky	☐	☐	☐
... by pro Vás bylo celkově moc velkou zátěží	☐	☐	☐
... z jiného důvodu spojeného s jeho specifickými potřebami	☐	☐	☐

9) Máte v oddíle dostatek vedoucích (roverů) na to, abyste zajistili asistenci dítěti, které by to potřebovalo?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- Ano
- Ne
- Ne, ale potřebovali bychom

10) Zúčastnila ses někdy nějaké skautské přednášky či besedy zaměřené na práci s dítětem se specifickými potřebami v družině?

Nápověda k otázce: Nebo jiné skautské přednášky, kde se téma týkalo dítěte se zdravotním postižením?

- Ano, několikrát
- Ano, zájem
- Ne, a do budoucna nemám ani zájem
- Ne, ale zájem bych měl/a

11) Kde hledáš pomoc (radu), když potřebuješ poradit, jak pracovat s některým z dětí ze Tvé družiny?

Nápověda k otázce: Např. na internetu, v různých poradnách, v odborné literatuře, u staršího vedoucího... Napiš konkrétní zdroje.

12) Znáš internetovou stránku spv.skauting.cz?

- Ano, využívám ji
- Ano, slyšela jsem o ni, ale nevyžívám ji
- Ne, neznám

13) Představ si, že by Váš oddíl měl možnost získat dotaci na rekonstrukci klubovny. Jedinou podmínkou by bylo, že musí navržena tak, aby byla maximálně bezbariérová. Tím by se zvýšila i možnost přijímání dětí se specifickými potřebami. Šli byste do toho?

Nápověda k otázce: Vyber jednu odpověď

- Ano
- Spíše ano
- Ne
- Spíše ne
- Nevím

14) V čem vidíš největší problém a úskalí při začleňování dítěte se specifickými potřebami do družiny?

A jsi u konce!

Velice Ti děkuji za vyplnění! :)

Nezapomeň své výsledky uložit. Budu ráda, pokud můj dotazník budeš sdílet mezi další bratry a sestry vedoucí.

Jířa

Chceš k tomuto dotazníku ještě něco sdělit?

POJĎTE S NÁMI

SKAUTSKOU STOPOU

KDY?

**sobota 15. září
10-15 hodin**

KDE?

**Smetanovy sady
v Hořicích**

**Na všechny děti
se těší hořičtí skauti**

Příloha C: *Kartička pro sběr razítek*

SKAUTSKOU STOPOU				15.9.2018	
					

Příloha D: *Hodnocení účastníků*

